

The Economic Approach of the Major Powers in Latin America and the Caribbean

Masoud Izadi¹, Keyhan Barzegar², Davood Kiani³

1. International Relations' PhD Student, Faculty of Law, Theology and Political Sciences, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran. E-mail: izadi53@gmail.com
2. Corresponding Author, the Department of Political Science and International Relations Associate Professor, Faculty of Law, Theology and Political Sciences, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran. E-mail: kbarzegar@hotmail.com
3. The Department of Political Science and International Relations Professor, Faculty of Law, Theology and Political Sciences, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran. E-mail: dv.kiani@gmail.com

Article Info	ABSTRACT
Article type: Research Article Article history: Received: 19 Jul 2024 Received in revised form: 30 Oct 2024 Accepted: 30 Dec 2024 Published online: 30 Dec 2024 Keywords: Economic interdependence, Great powers, Economic Relations, Latin America and the Caribbean, Trade Balance.	Latin America and the Caribbean, due to its natural resources, cultural diversity, geographic location, and human factors, have always been the focus of colonial and global powers such as Spain, Portugal, the United States of America, and the Soviet Union (then Russia) in the last few centuries. This approach to the Latin American and Caribbean region has been repeated in the 21st century, and the four powers of the United States of America, China, Russia, and the European Union have tried to strengthen their influence in this region in different areas. According to the importance of the approach of these four actors, the current research raises the question that the economic relations of the United States of America, China, Russia, and the European Union with Latin America and the Caribbean can be analyzed in the framework of which economic approach? The findings of the research show that all these actors, based on the approach of economic interdependence, are trying to influence in the economy of this region and make trade balance in their favor. Among these powers, Russia has the lowest trade balance with Latin American and Caribbean countries; The United States is still the region's top trading partner, followed by China and the European Union. However, in recent years, the amount of US trade with countries in the region has decreased, and instead, China has been able to strengthen its trade partnerships with Latin America and the Caribbean. Although China has a long way to reach the trade balance of the United States with this region.
Cite this article: Izadi, M., Barzegar, K., & Kiani, D. (2024). The Economic Approach of the Major Powers in Latin America and the Caribbean. <i>International Political Economy Studies</i>, 7 (2), 49-72. http://doi.org/10.22126/ipes.2025.10874.1677 (in Persian).	
	© The Author(s). DOI: http://doi.org/10.22126/ipes.2025.10874.1677
	Publisher: Razi University

1. Introduction

The thirty-three countries that make up the region of Latin America and the Caribbean's rich natural resources, cultural diversity, geographic location, political systems, revolutionary and libertarian movements, and proximity to the United States of America have all made it a focal point for major powers over the years. In the early 19th century, the nations in this region gained independence by rising against European colonialists. Throughout the 20th century, Latin America remained vital, particularly when the Soviet Union emerged as the East's leader and superpower in the region. At the same time, the United States established itself as the West's superpower in Latin America following the end of World War II and the start of the Cold War. Following the end of the Cold War and the fall of the Soviet Union and the Eastern Bloc, the United States of America and, to a lesser extent, the European Union saw an opportunity and, without delay, started the incursion of the region, extending their influence throughout Latin America and the Caribbean. However, with the start of the twenty-first century and the emergence of China, which has remarkably made significant progress in economic growth and development, and the resurgence of Russia, which carries the legacy of the Soviet Union, the competition between the major powers in Latin America and the Caribbean has taken on a new shape; Every one of these formidable players made an effort, in their unique ways, to avoid falling behind and to snatch the chance away from rivals. That being stated, the study answers the question of what economic strategy the US, China, Russia, and EU have adopted in this region, given the significance of the major power rivalry in Latin America and the Caribbean.

2. Theoretical Framework

Economic interdependence functions as the research's theoretical framework. This hypothesis holds that governmental conflict decreases as economic interdependence rises. This perspective is predicated on three assertions: decision-makers find governments' trade interests important, conflicts will curtail or eliminate commerce, and decision-makers will weigh the first two assertions carefully before deciding to wage war. There are two types of economic interdependence: symmetric and asymmetric. In essence, an asymmetric relationship is one in which two or more components depend on one another to varying degrees and extents. It also refers to an uneven partnership. The actors' obligations differ; one agent relies more on the other.

3. Methodology

This study uses the integrated method (qualitative and quantitative) comparatively. In other words, the economic policies of major powers have been described by statistical means, and the type or substance of these policies has also been examined.

4. Results & Discussion

The findings of this research demonstrate that of the four global powers—the United States, China, Russia, and the European Union—Russia has not been able to establish a favorable trading position with the nations of Latin America and the Caribbean because of its economy, which is based on the export of raw materials and lacks industrial development and the resources required for investment. Compared to other world powers, the United States of America is the nearest country in the Latin American and Caribbean region, its top commercial partner, leading by a significant margin. China is Latin America and the Caribbean's second-biggest trading partner behind the United States, and the two partners' economic reliance is growing yearly. The European Union comes in third place in trade links with Latin American nations, behind the United States of America and China.

5. Conclusions & Suggestions

Because of Russia's low level of commerce with Latin American and Caribbean nations, it may be claimed that there is a clear absence of interdependency in the parties' economic relationships. Three factors are vital in the trade relations between the United States and Latin America and the Caribbean: Mexico's significant portion of trade with the United States, which exceeds the US's total trade with the rest of the region; the US's recent downward trend in trade exchanges with Latin American and Caribbean nations; and the US's negative trade balance in 2021–2022. China's economic connections with the countries in the region are characterized by a positive trade balance, in contrast to the United States. Another aspect is that China has lent money to the nations in this region and boosted its foreign direct investment during the past 20 years. As a result, some of these nations incur debt and occasionally become too reliant on China. This situation can be characterized as asymmetric economic dependency in the parties' relationships. The trade balance has consistently favored the EU's commercial dealings with Latin America and the Caribbean over the past 20 years. Therefore, the parties' economic relationships exhibit somewhat balanced economic reliance. However, the European Union ranked first, with 24 percent of investments made in Latin American and Caribbean countries between 2017 and 2021. Therefore, Asymmetric reliance in the parties' relationships is important in this section.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

رویکرد اقتصادی قدرت‌های بزرگ در آمریکای لاتین و کارائیب

مسعود ایزدی^۱ | کیهان برزگر^۲ | داوود کیانی^۳

۱. دانشجوی دکتری روابط بین‌الملل، دانشکده حقوق، الهیات و علوم سیاسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. رایانامه: izadi53@gmail.com
۲. نویسنده مسئول، دانشیار گروه علوم سیاسی و روابط بین‌الملل، دانشکده حقوق، الهیات و علوم سیاسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. رایانامه: kbarzegar@hotmail.com
۳. استاد گروه علوم سیاسی و روابط بین‌الملل، دانشکده حقوق، الهیات و علوم سیاسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. رایانامه: dv.kiani@gmail.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: پژوهشی تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۴/۲۹ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۸/۹ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۰/۱۰ تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۱۰/۱۰ کلیدواژه‌ها: وابستگی متقابل اقتصادی، قدرت‌های بزرگ، روابط اقتصادی، آمریکای لاتین و کارائیب، موازنه تجاری.	آمریکای لاتین و کارائیب به دلیل برخورداری از مواهبی مانند منابع طبیعی، تنوع فرهنگی، موقعیت جغرافیایی و متغیرهای انسانی، در چند قرن اخیر همیشه مورد توجه قدرت‌های استعمارگر و جهانی مانند اسپانیا، پرتغال، ایالات متحده آمریکا و اتحاد جماهیر شوروی (سپس روسیه) بوده است. این رویکرد نسبت به منطقه آمریکای لاتین و کارائیب در قرن بیست و یکم هم تکرار شده است و چهار قدرت ایالات متحده آمریکا، چین، روسیه و اتحادیه اروپا کوشیده‌اند نفوذ خویش در این منطقه را در حوزه‌های مختلف تقویت کنند. بنا به اهمیت رویکرد این چهار بازیگر، پژوهش حاضر این پرسش را مطرح می‌کند که روابط اقتصادی ایالات متحده آمریکا، چین، روسیه و اتحادیه اروپا با آمریکای لاتین و کارائیب در چارچوب کدام رویکرد اقتصادی قابل تحلیل است؟ یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که همه این بازیگران براساس رویکرد وابستگی متقابل اقتصادی، سعی در نفوذ اقتصادی در این منطقه و تغییر موازنه تجاری به نفع خویش دارند. در میان این قدرت‌ها، روسیه پایین‌ترین تراز تجاری با کشورهای آمریکای لاتین و کارائیب را دارد؛ ایالات متحده، همچنان نخستین شریک تجاری این منطقه است و چین و اتحادیه اروپا در رتبه‌های بعدی قرار دارند. در سال‌های اخیر از میزان مبادلات تجاری ایالات متحده با کشورهای این منطقه کاسته شده و در مقابل، چین توانسته است، شراکت تجاری خود با آمریکای لاتین و کارائیب را تقویت کند. هرچند چین برای رسیدن به میزان موازنه تجاری ایالات متحده آمریکا با این منطقه، فاصله زیادی دارد.

استناد: ایزدی، مسعود؛ برزگر، کیهان؛ کیانی، داوود (۱۴۰۳). رویکرد اقتصادی قدرت‌های بزرگ در آمریکای لاتین و کارائیب. *مطالعات اقتصاد سیاسی بین‌الملل*، ۷ (۲)، ۴۹-۷۳. <http://doi.org/10.22126/ipes.2025.10874.1677>

ناشر: دانشگاه رازی

© نویسندگان

DOI: <http://doi.org/10.22126/ipes.2025.10874.1677>

مقدمه

منطقه آمریکای لاتین و حوزه کارائیب شامل سی و سه کشور، به دلیل برخورداری از منابع طبیعی غنی، تنوع فرهنگی، موقعیت جغرافیایی، نوع سیستم‌های سیاسی، جنبش‌های انقلابی و آزادی‌خواهانه و هم‌جواری با ایالات متحده آمریکا، همیشه مورد توجه قدرت‌های بزرگ بوده است. آن چنانکه، کشورهای این منطقه در اوایل قرن نوزدهم علیه استعمارگران اروپایی به پا خاستند و به استقلال نائل آمدند. بازهم در اوایل همین قرن (۲ دسامبر ۱۸۲۳) بود که «دکترین مونروئه»^۱ که توسط «جیمز مونروئه»^۲، رئیس‌جمهور وقت ایالات متحده آمریکا مطرح شد، سنگ بنایی برای سیاست خارجی این ابرقدرت در آمریکای لاتین و کارائیب شد. از این زمان به بعد، ایالات متحده این منطقه را «حیاط خلوت»^۳ خود می‌دانست و قصد داشت با اتخاذ این سیاست از نفوذ قدرت‌ها و استعمارگران اروپایی در این قاره جلوگیری کند.

از اهمیت آمریکای لاتین در قرن بیستم نیز کاسته نشد و به‌ویژه پس از پایان جنگ جهانی دوم و شروع جنگ سرد، اتحاد جماهیر شوروی به‌عنوان سردمدار و ابرقدرت شرق، به تقابل با ایالات متحده آمریکا به‌عنوان ابرقدرت غرب در این منطقه قد علم کرد. رقابت شوروی و آمریکا در آمریکای لاتین و کارائیب، محرک زنجیره‌ای از کودتاها، حکومت‌های نظامی، جنبش‌های چپ و انقلابی و آزادی‌خواهانه شد و هزینه‌های سرسام‌آور و گزاف برای این دو ابرقدرت و همچنین کشورهای این منطقه به‌دنبال داشت.

پس از خاموشی مشعل جنگ سرد و فروپاشی بلوک شرق و اتحاد جماهیر شوروی، ایالات متحده آمریکا و تا حدودی اتحادیه اروپا که میدان را برای جولان مناسب دیدند، شروع به ترک‌تازی و گسترش نفوذ در آمریکای لاتین و کارائیب کردند؛ اما با شروع هزاره یکم و احیاء قدرت روسیه‌ای که میراث دار اتحاد جماهیر شوروی بود و چینی که به طرز حیرت‌انگیزی در مسیر توأمان رشد و توسعه اقتصادی گام برداشته بود، رقابت قدرت‌های بزرگ در آمریکای لاتین و کارائیب، شکلی تازه به خود گرفت و هر کدام از این بازیگران قدرتمند با روش‌های مختلف کوشیدند تا از قافله عقب نمانند و گوی رقابت را از دیگر مدعیان برابند. با این اوصاف و به دلیل اهمیت رقابت قدرت‌های بزرگ در آمریکای لاتین و کارائیب، این پژوهش درصدد است رویکرد اقتصادی قدرت‌های مذکور در این منطقه را تجزیه و تحلیل کند.

پیشینه پژوهش

جدول ۱. پیشینه پژوهش

نویسندگان	سال	عنوان	یافته‌های پژوهش	نقد پژوهش
اعلمی فریمان و فیضی	۱۳۹۸	سیاست خارجی ایالات متحده در آمریکای لاتین: دوره دونالد ترامپ	اتخاذ خط‌مشی متفاوت در اعمال سیاست‌ها نسبت به آمریکای لاتین	باوجود اتخاذ سیاست‌های ضد مهاجرتی ترامپ که بخشی از شهروندان کشورهای آمریکای لاتین را تحت تأثیر قرار داد، در دیگر سیاست‌ها مانند روابط تجاری و دیپلماتیک، تغییر خاصی نسبت به دولت‌های گذشته ایجاد نشد.
سازمند و ارغوانی پیرسلامی	۱۳۹۵	چین و الزامات توسعه روابط با آمریکای لاتین؛ (بررسی دوره ریاست جمهوری هو جیتائو)	گسترش روابط چین با کشورهای آمریکای لاتین در دوره هو جیتائو ناشی از مؤلفه‌های داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی بود.	گسترش روابط چین با کشورهای آمریکای لاتین، از اواخر دهه ۱۹۷۰ شروع شد و پس از پایان جنگ سرد نیز زمینه این روابط به‌ویژه در حوزه اقتصادی به‌شدت افزایش یافت؛ بنابراین نمی‌توان نقطه شروع گسترش این روابط را در دوره هو جیتائو نامید.
کلیسج	۲۰۲۴	تغییر استراتژی روسیه در آمریکای لاتین	تلاش روسیه برای نفوذ در آمریکای لاتین با تکیه بر عنصر تبلیغات و انرژی	باوجود ادعای نویسنده، روابط روسیه با آمریکای لاتین در حوزه انرژی در سطح پایینی قرار دارد. افزون بر این روسیه به‌جز در چند کشور مانند نیکاراگوآ، کوبا و ونزوئلا که از قدیم هم نفوذ داشته است، توانسته نفوذش در دیگر کشورهای این منطقه را بسط دهد.

1. Monroe Doctrine
2. James Monroe
3. backyard

ادامه جدول ۱. پیشینه پژوهش

نویسندگان	سال	عنوان	یافته‌های پژوهش	نقد پژوهش
روی ^۱	۲۰۲۳	گسترش نفوذ چین در آمریکای لاتین	افزایش خیره‌کننده سرمایه‌گذاری خارجی چین در آمریکای لاتین، اعطاء وام به کشورهای این منطقه در بخش انرژی و زیرساخت و همکاری با آن‌ها در بخش فضا و طرح کمربند و جادم. چین بزرگ‌ترین شریک تجاری آمریکای جنوبی و منبع اصلی سرمایه‌گذاری در این منطقه است.	مقاله به‌طور عمده جنبه توصیفی دارد و به چگونگی گسترش نفوذ چین در آمریکای لاتین به‌خصوص در حوزه اقتصادی می‌پردازد و درباره چرایی این امر و پیامدهای این سیاست برای طرفین سخنی نمی‌گوید.
دومینگوئز ^۲	۲۰۱۵	سیاست خارجی اتحادیه اروپا نسبت به آمریکای لاتین	وابستگی متقابل سطح پایین و عدم تقارن در روابط طرفین	باوجود سهم عمده اتحادیه اروپا در تأمین سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی آمریکای لاتین، در حوزه صادرات و واردات، سهم طرفین فاصله چندانی باهم ندارد و نمی‌توان از عدم تقارن در این بخش سخن گفت.
فیرو ^۳	۲۰۲۳	روابط اقتصادی اتحادیه اروپا و آمریکای لاتین و کارائیب	افزایش حجم تجارت میان اتحادیه اروپا و آمریکای لاتین، افزایش سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی اتحادیه اروپا در آمریکای لاتین و کمک‌های این اتحادیه به این کشورها در حوزه‌های پزشکی، فناوری، تغییرات زیست‌محیطی، آموزش و توسعه انسانی	این گزارش صرفاً با داده‌های آماری در پی اثبات گسترش روابط اقتصادی اتحادیه اروپا و آمریکای لاتین است و به واگرایی برخی از کشورهای این منطقه با اتحادیه اروپا یا پیشی گرفتن چین نسبت به این اتحادیه در روابط تجاری با آمریکای لاتین و پیامدهای آن اشاره‌ای نمی‌کند.
رایسبک ^۴	۲۰۲۳	سیاست آمریکا نسبت به آمریکای لاتین	بازگشت به سیاست حمایت‌گرایی در برخی از کشورهای آمریکای لاتین و اصلاحات اساسی، تجارت به‌جای کمک، تثبیت دموکراسی لیبرال، نبرد علیه مواد مخدر و گسترش بازارهای فناوری و سرمایه در این منطقه	نویسنده با انتقاد از رویه برخی کشورهای آمریکای لاتین، راهکارهایی را برای سیاست خارجی آمریکا در این منطقه ارائه می‌دهد، اما این راهکارها فاقد جنبه‌های عمل‌گرایانه است.
چینده و همکاران	۲۰۲۳	رقابت و منازعه قدرت‌های بزرگ در آمریکای لاتین	بسط نفوذ روسیه و چین در آمریکای لاتین و تمرکز دوباره ایالات متحده بر این منطقه برای مقابله با پکن و مسکو	این گزارش توسط اتاق فکر وابسته به وزارت دفاع ایالات متحده منتشر شده و با نگاهی آمریکایی محور، سعی در بزرگمایی حضور چین و روسیه در آمریکای لاتین دارد.
برگ ^۵ و زیمر ^۶	۲۰۲۳	نقش آمریکای لاتین در رقابت قدرت‌های بزرگ	تلاش کشورهای آمریکای لاتین برای تنوع‌بخشی در روابط دیپلماتیک و تجاری و اجتناب از درگیری میان قدرت‌های بزرگ	نویسندگان از یک‌سو از تغییر رویه کشورهای آمریکای لاتین برای اتخاذ سیاست‌های مستقل از قدرت‌های بزرگ سخن می‌گویند و از سوی دیگر تأکید دارند که نظم مناطق و جهانی همچنان توسط قدرت‌های بزرگ شکل می‌گیرد، افزون بر این، از دید نویسندگان، رأی ممتنع کشورهای بولیوی، کوبا، السالوادور و نیکاراگوآ در محکومیت حمله روسیه به اوکراین را نشان‌دهنده سیاست مستقل این کشورها ذکر کرده‌اند؛ اما این کشورها روابط مطلوبی با روسیه دارند و رأی ممتنع آن‌ها، باید در حمایت از روسیه تفسیر شود.

بررسی پژوهش‌های پیشین نشان می‌دهد که این پژوهش‌ها به‌طور عمده یک قدرت بزرگ را بررسی کرده‌اند یا اساساً بر سیاست خارجی متمرکز بوده‌اند؛ اما این مقاله، با تمرکز بر حوزه اقتصادی، رویکرد چهار قدرت بزرگ دنیا یعنی ایالات متحده آمریکا، چین، اتحادیه اروپا و روسیه در آمریکای لاتین و کارائیب را تجزیه و تحلیل می‌کند. افزون بر این، پژوهش برای درک

1. Roy
2. Dominguez
3. Fierro
4. Raisbeck
5. Chindea
6. Berg
7. Ziemer

بهتر سیاست خارجی قدرتهای بزرگ در این منطقه، از نظریه وابستگی متقابل در ابعاد متقارن و نامتقارن بهره می‌گیرد. روش پژوهش نیز با استفاده از رویکرد مقایسه‌ای ذیل روش تلفیقی (کمی و کیفی) انجام شده است؛ یعنی هم از آمارها برای توصیف نوع سیاست اقتصادی قدرتهای بزرگ استفاده شده و هم نوع و جنس این سیاست، تجزیه و تحلیل شده است.

چارچوب نظریه: وابستگی متقابل اقتصادی

در حوزه روابط بین‌الملل مفهوم وابستگی متقابل اقتصادی دارای دو تعریف است؛ در وهله اول برای گروهی از کشورها بکار برده می‌شود که شرایط اقتصادی در یکی مشروط به شرایطی است که در دیگران وجود دارد. دوم آنکه در صورت گسست رابطه بین آن‌ها، متحمل هزینه متقابل زیادی شوند. به‌طور کلی حالت اول به حساسیت و دومی معمولاً به آسیب‌پذیری در وابستگی متقابل اشاره دارد. مفاهیم بنیادین وابستگی متقابل را می‌توان شامل وابستگی متقابل، قدرت، حساسیت، آسیب‌پذیری، هزینه، تقارن و عدم تقارن دانست. از نظر کوهین و نای دو تن از شارحان اصلی این نظریه، وابستگی متقابل عبارت است از: سطح بالایی جریان تراکنش در طول مرزهای بین‌المللی و اثرات هزینه متقابل مرتبط با چنین مبادلاتی یا در ساده‌ترین مفهوم، وابستگی دوجانبه، هدف کوهین و نای ارائه چارچوب مکمل برای قدرت در روابط بین‌الملل بود (دهقانی فیروزآبادی و همکاران، ۱۳۹۸: ۷۴).

وابستگی متقابل کوهین و نای به تعریف وابستگی متقابل دیوید بالدوین شباهت دارد که برگرفته از بررسی آثار اولیه وابستگی متقابل است و اشاره به «روابط بین‌المللی دارد که برای نقض کردن پرهزینه خواهد بود»؛ به عبارت دیگر، در وابستگی متقابل «هزینه‌های فرصت استقلال بسیار گران است». حتی در صورتی که وابستگی متقابل اقتصادی امکانات اقتصادی کشور را افزایش دهد، محدودیت‌ها و قیودی را ایجاد می‌کند؛ بنابراین مفهوم وابستگی متقابل هر دو اجزای سودمند و بالقوه پرهزینه را به همراه دارد. چارچوب نظری رابطه وابستگی متقابل با منازعات، مشکل برخورد با این جنبه دوگانه از وابستگی متقابل است. سازوکارهای علی نظریه نیز تمایل به تمرکز یا بر روی جنبه مثبت (منافع متقابل) یا جنبه منفی (نامتقارن یا پرهزینه بودن) وابستگی متقابل دارد (دهقانی فیروزآبادی و همکاران، ۱۳۹۸: ۷۴ به نقل از مک میلان، ۱۹۹۷: ۳۵).

این نظریه که افزایش وابستگی متقابل اقتصادی باعث کاهش تعارض می‌شود، مبتنی بر سه گزاره است: منافع تجاری دولتها برای تصمیم‌گیرندگان ارزشمند است، تضاد باعث کاهش یا قطع کامل تجارت خواهد شد و تصمیم‌گیرندگان قبل از انتخاب برای شروع جنگ، دو گزاره قبلی را در نظر خواهند گرفت. براساس این گزاره‌ها باید انتظار داشت که هر چه سود تجارت بیشتر باشد، هزینه درگیری به‌طور بالقوه بیشتر خواهد بود. پس از یک نقطه خاص، ممکن است ارزش تجارت آن‌قدر بالا رود که دولت مورد نظر از نظر اقتصادی به دیگری وابسته شود. طرفداران این نظریه استدلال می‌کنند که اگر دو دولت به این نقطه از وابستگی متقابل (وابستگی متقابل) رسیده باشند، تصمیم‌گیرندگان آن‌ها، برای تداوم روابط تجاری بالاتر از هر نوع دستاورد بالقوه‌ای که از طریق جنگ حاصل می‌شود ارزش قائل هستند (Copeland, 1996: 5).

نظریه وابستگی متقابل اقتصادی این فرض را مطرح می‌کند که تعارض باعث کاهش یا قطع تجارت می‌شود. به نظر می‌رسد این فرض منطقی است، زیرا انتظار می‌رود در لحظه‌ای که دو دولت رسماً باهم مخالف هستند، ترس از دستاوردهای نسبی تضمین می‌کند که سیاست‌گذاران می‌خواهند تجارت را به‌طور کامل قطع کنند. با این حال، نمونه‌های تاریخی زیادی از تجارت بین دولت‌های متخاصم در زمان جنگ وجود دارد، از جمله کالاهای استراتژیکی که مستقیماً بر توانایی دشمن در جنگ تأثیر می‌گذارد (Levy & Barbieri, 1999: 464). برای نمونه، در جنگ‌های انگلیس و هلند، شرکت‌های بیمه بریتانیایی به بیمه کردن کشتی‌های دشمن ادامه دادند و برای جایگزینی کشتی‌هایی که توسط ارتش خودشان نابود می‌شد، پول پرداخت کردند (Levy & Barbieri, 1999: 465). حتی در طول جنگ جهانی دوم، نمونه‌های زیادی از شرکت‌های آمریکایی وجود دارد که به تجارت کالاهای استراتژیکی با آلمان نازی ادامه می‌دادند (Einstein, 2017: 3).

وابستگی متقابل می‌تواند به شکل متقارن و نامتقارن باشد. رابطه نامتقارن اساساً شامل رابطه‌ای نابرابر است. عدم تقارن چنین روابطی می‌تواند به طرق مختلف از جمله میان دو دولت با قابلیت‌های نظامی متفاوت، میان دو فرد با انواع یا درجات

مختلف قدرت یا میان دوعاملی که سطوح مختلفی از نفوذ را بر یکدیگر اعمال می‌کنند، رخ دهد. از نظر ووماک (۲۰۱۵) عدم تقارن زمانی اتفاق می‌افتد که رابطه «بر تعهدات متقابل اما متفاوت هر طرف بنا شده باشد». این بدان معنی است که حتی اگر رابطه نامتقارن نابرابر باشد، لزوماً نشان‌دهنده سلطه خالص نیست. برای اینکه روابط نامتقارن مثمر ثمر باشد، به شناخت متقابل عدم تقارن و انواع و درجات مختلف قدرت، ظرفیت و توانایی عاملان آن نیاز است؛ بنابراین عدم تقارن با قدرت رابطه‌ای سروکار دارد (Sandnes, 2023: 2).

ترکیب دو مفهوم - عدم تقارن و وابستگی متقابل، بلکه برای ایجاد وابستگی نامتقارن - رابطه‌ای را توصیف می‌کند که در آن دو یا چند عامل به میزان و درجات متفاوت به یکدیگر وابسته هستند. تعهدات آن‌ها نسبت به یکدیگر متفاوت است و یک عامل به میزان بیشتری به دیگری وابسته است یا بالعکس. در این رابطه دو بازیگر به یکدیگر وابسته هستند، اما سطح وابستگی نامتقارن است (Sandnes, 2023: 2).

روابط اقتصادی و تجاری ایالات متحده آمریکا و آمریکای لاتین و کارائیب

کشورهای آمریکای لاتین و کارائیب دارای روابط گسترده با ایالات متحده بوده و آمریکا هم در زمینه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی و فرهنگی حضور و نفوذ سنتی در این حوزه داشته و پس از یک دوره غفلت چندین ساله پس از حوادث ۱۱ سپتامبر، از اواخر دوره بوش پسر و به‌ویژه از زمان روی کار آمدن باراک اوباما مجدداً توسعه و تقویت مناسبات با این منطقه را در دستور کار قرار داده است.

از طرف دیگر با توجه به ظهور قطب‌های جدید اقتصادی، اکثر کشورهای آمریکای لاتین به‌ویژه دولت‌های چپ، خواهان تنوع بخشیدن به بازار تجاری و شرکای سیاسی و اقتصادی خود و کاهش وابستگی به آمریکا هستند. همچنین کشورهای بزرگ منطقه به‌خصوص برزیل تمایل دارند به‌عنوان یک بازیگر جدید در عرصه‌های بین‌المللی ایفای نقش نموده و چهره مستقلی از خود به نمایش بگذارند. موضوع دیگر تلاش کشورهای چپ‌گرای آمریکای لاتین برای ایجاد بلوک‌ها و سازمان‌های جدید منطقه‌ای با صبغه لاتینی و بدون حضور آمریکا است. در این راستا، ایجاد گروه‌های آلبا (اتحاد بولیواری برای ملت‌های آمریکای لاتین) و سلاک (جامعه کشورهای آمریکای لاتین و کارائیب) قابل توجه است (منصوری اصل، ۱۳۹۰: ۱۰).

نمودار ۱. میزان تجارت روسیه، آمریکا و چین با کشورهای آمریکای لاتین و کارائیب سال‌های ۲۰۰۶-۲۰۱۶ (Gurganus, 2018: 3)

نمودار ۱، مبین روابط تجاری آمریکا، چین و روسیه با کشورهای آمریکای لاتین است. طبق داده‌ها، از سال ۲۰۰۶ تا پایان سال ۲۰۱۶، ایالات متحده با فاصله زیاد از دو رقیب خود، شریک اصلی تجاری این منطقه بوده است و طی این سال‌ها، سهم تجارت این کشور با کشورهای آمریکای لاتین ۳۸ درصد رشد داشته است. سهم تجارت چین در سال ۲۰۰۶ کمتر از ۵۰ میلیارد دلار بوده، اما با رشد اقتصادی این کشور طی دو دهه گذشته، چین توانسته است سهم تجارتش با کشورهای آمریکای لاتین را به بالای ۲۰۰ میلیارد دلار افزایش دهد و طی سال‌های ۲۰۰۶ تا پایان سال ۲۰۱۷، میزان مبادلات تجاری چین و این منطقه، ۲۱۰۲ درصد رشد داشته است. سهم روسیه از مبادلات تجاری با کشورهای آمریکای لاتین نسبت به دو رقیب دیگر پایین

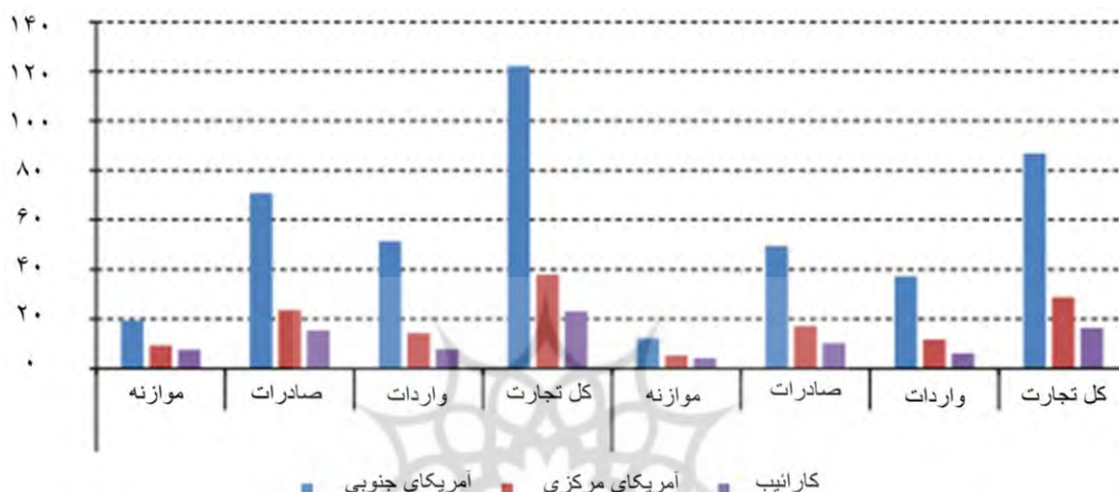
است. اگرچه درصد تبادلات تجاری مسکو با این منطقه، ۴۴.۱ درصد رشد داشته است.

جدول ۲. آمار صادرات و واردات و موازنه تجاری آمریکا با کشورهای آمریکای لاتین و کارائیب طی شش ماه اول سال ۲۰۲۱ و ۲۰۲۲
(cepal.org, 2023: 18-19)

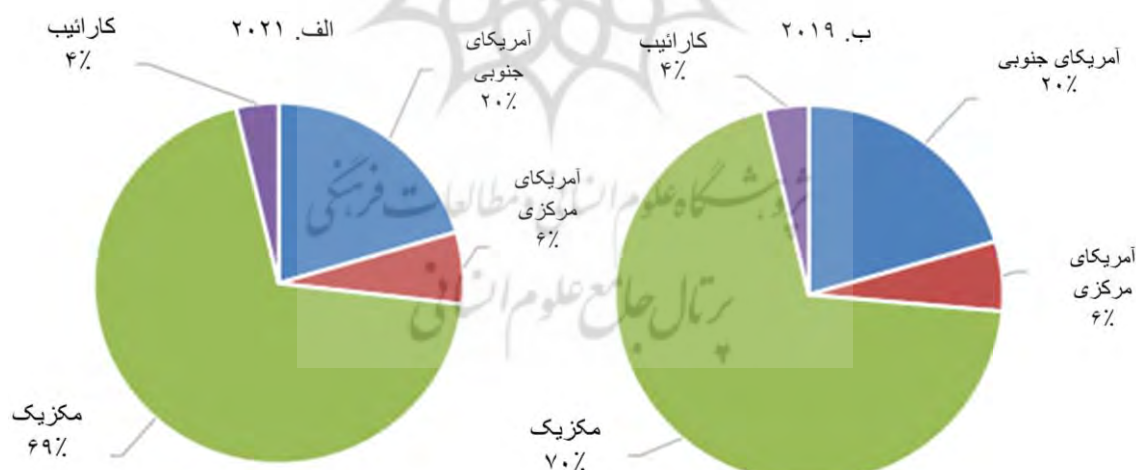
	ژانویه-ژوئن ۲۰۲۱				ژانویه-ژوئن ۲۰۲۲			
	موازنه	صادرات	واردات	کل تجارت	موازنه	صادرات	واردات	کل تجارت
آمریکای شمالی	-۱۰۹۶۱	۳۳۷.۱۴	۴۴۶.۷۵	۷۸۳.۸۹	-۷۲.۱۵	۲۸۲.۸۷	۳۵۵.۰۱	۶۳۷.۸۸
کانادا	-۴۶.۱۷	۱۷۶.۵۳	۲۲۲.۶۹	۳۹۹.۲۲	-۱۹.۴۶	۱۴۹.۱۰	۱۶۸.۵۶	۳۱۷.۶۶
مکزیک	-۶۳.۴۴	۱۶۰.۶۱	۲۲۴.۰۶	۳۸۴.۶۷	-۵۲.۶۸	۱۳۳.۷۷	۱۸۶.۴۵	۳۲۰.۲۲
آمریکای جنوبی	۱۹.۳۶	۷۰.۷۶	۵۱.۳۹	۱۲۲.۱۵	۱۲.۱۵	۴۹.۴۷	۳۷.۳۲	۸۶.۷۹
آرژانتین	۳.۲۹	۶.۷۵	۳.۴۷	۱۰.۲۲	۱.۵۶	۳.۶۱	۲.۰۶	۵.۶۷
بولیوی	-۰.۱۴	۰.۲۶	۰.۳۹	۰.۶۵	۰.۰۵	۰.۲۸	۰.۲۳	۰.۵۰
برزیل	۸.۵۹	۲۶.۵۰	۱۷.۹۱	۴۴.۴۱	۷.۰۸	۲۰.۳۲	۱۳.۲۴	۳۳.۵۵
شیلی	۲.۵۶	۱۱.۴۷	۸.۹۱	۲۰.۳۸	۰.۶۳	۷.۹۳	۷.۳۰	۱۵.۲۳
کلمبیا	۱.۸۶	۱۱.۱۷	۹.۳۱	۲۰.۴۸	۰.۸۸	۷.۲۰	۶.۳۳	۱۳.۵۳
اکوادور	-۱.۳۵	۳.۷۶	۵.۱۱	۸.۸۷	-۱.۶۹	۲.۲۷	۳.۹۷	۶.۲۴
گویان	-۰.۹۳	۰.۵۵	۱.۴۷	۲.۰۲	-۰.۴۲	۰.۴۹	۰.۹۱	۱.۴۰
پاراگوئه	۰.۸۶	۱.۰۰	۰.۱۴	۱.۱۴	۰.۹۲	۱.۰۱	۰.۱۰	۱.۱۱
پرو	۲.۵۵	۶.۵۶	۴.۰۱	۱۰.۵۷	۲.۰۱	۴.۷۷	۲.۷۷	۷.۵۴
سورینام	۰.۱۷	۰.۲۱	۰.۰۴	۰.۲۶	۰.۱۲	۰.۱۵	۰.۰۳	۰.۱۷
اروگوئه	۱.۱۰	۱.۵۱	۰.۴۱	۱.۹۱	۰.۳۹	۰.۷۰	۰.۳۰	۱.۰۰
ونزوئلا	۰.۸۰	۱.۰۱	۰.۲۱	۱.۲۳	۰.۶۳	۰.۷۴	۰.۱۱	۰.۸۵
آمریکای مرکزی	۹.۳۱	۲۳.۵۵	۱۴.۲۴	۳۷.۷۸	۵.۲۹	۱۷.۰۶	۱۱.۷۷	۲۸.۸۲
بلیز	۰.۵۲۰	۰.۲۳	۰.۰۲	۰.۲۵	۰.۱۳	۰.۱۷	۰.۰۴	۰.۲۰
کاستاریکا	۰.۲۲	۴.۱۵	۳.۹۳	۸.۰۹	۰.۳۵	۳.۵۲	۳.۱۷	۶.۶۹
السالوادور	۱.۱۱	۲.۵۷	۱.۴۵	۴.۰۲	۰.۷۵	۱.۹۳	۱.۱۸	۳.۱۰
گوآتمالا	۲.۳۸	۵.۲۰	۲.۸۲	۸.۰۲	۱.۶۲	۳.۸۶	۲.۲۳	۶.۰۹
هندوراس	۱.۱۲	۴.۱۸	۳.۰۶	۷.۲۴	۰.۴۲	۲.۹۵	۲.۵۳	۵.۴۸
نیکاراگوئه	-۱.۳۹	۱.۳۰	۲.۶۹	۳.۹۹	-۱.۰۷	۱.۰۷	۲.۱۴	۳.۲۱
پاناما	۵.۶۷	۵.۹۲	۰.۲۵	۶.۱۸	۳.۸۱	۳.۵۷	۰.۴۸	۴.۰۵
کارائیب	۷.۵۸	۱۵.۳۳	۷.۷۶	۲۳.۰۹	۴.۱۵			۱۶۴۱
آنتیگوا و باربودا	۰.۵۵	۰.۵۶	۰.۰۱	۰.۵۶	۰.۲۷	۱۰.۲۸	۶.۱۳	۰.۲۷
باهاما	۱.۵۹	۲.۲۶	۰.۶۷	۲.۹۳	۱.۱۰	۰.۲۷	۰.۰۰	۱.۳۸
کوبا	۰.۳۹	۰.۴۱	۰.۰۲	۰.۴۴	۰.۳۲	۱.۲۴	۰.۱۴	۰.۳۶
دومینیکا	۰.۱۵	۰.۱۵	۰.۰۰	۰.۱۶	۰.۱۶	۰.۳۴	۰.۰۲	۰.۱۶
جمهوری دومینیکن	۰.۱۲	۰.۱۲	۰.۰۰	۰.۱۲	۰.۱۶	۰.۱۶	۰.۰۰	۰.۱۶
گرانادا	۳.۲۹	۶.۷۳	۳.۴۵	۱۰.۱۸	۲.۰۹	۵.۱۲	۰.۰۰	۸.۱۶
هائیتی	۰.۰۶	۰.۰۷	۰.۰۱	۰.۰۸	۰.۰۴	۰.۰۵	۳.۰۳	۰.۰۶
جامائیکا	۰.۳۲	۰.۸۹	۰.۵۷	۱.۴۶	۰.۱۳	۰.۶۴	۰.۰۱	۱.۱۵
سنت کیس و نوویس	۱.۱۰	۱.۲۶	۰.۱۶	۱.۴۳	۰.۶۱	۰.۹۰	۰.۵۱	۱.۱۹
سنت لوسیا	۰.۰۶	۰.۰۸	۰.۰۲	۰.۱۰	۰.۰۵	۰.۰۷	۰.۲۹	۰.۱۰
سنت وینسنت و گرنادینس	۰.۴۸	۰.۴۹	۰.۰۱	۰.۵۰	۰.۲۱	۰.۲۱	۰.۰۲	۰.۲۱
ترینیداد و توباگو	۰.۰۶	۰.۰۷	۰.۰۰	۰.۰۷	۰.۰۵	۰.۰۵	۰.۰۰	۰.۰۵
کل آمریکای لاتین و کارائیب	-۰.۶۰	۲.۲۴	۲.۸۴	۵.۰۸	-۱.۰۳	۱.۰۷	۰.۰۰	۳.۱۷
کل جهان	-۲۷.۲	۲۷۰.۳	۲۹۷.۴	۵۶۷.۷	-۳۱.۱	۲۱۰.۶	۲۴۱.۷	۴۵۲.۲
	-۶۱۲.۴	۱۰۱۱۶	۱۶۲۴۰	۲۶۳۵۶	-۴۹۴.۲	۸۴۱.۱	۱۳۳۵.۳	۲۱۷۶.۳

مجموع تجارت ایالات متحده با کشورهای آمریکای لاتین و کارائیب در شش ماه اول سال ۲۰۲۱ بالغ بر ۵۶۸ میلیارد دلار

است. طی این بازه زمانی سال ۲۰۲۲-۲۰۲۱، صادرات کالا از آمریکا به این مناطق ۲۷۰ میلیارد دلار و واردات کالا هم به ۲۹۷ میلیارد دلار رسیده و منجر به کسری ۲۷ میلیارد دلاری برای این کشور شده است. پنج بازار برتر آمریکا در این منطقه در شش ماهه اول سال ۲۰۲۲ عبارت بودند از: مکزیک (۱۶۱ میلیارد دلار)، برزیل (۳۷ میلیارد دلار)، شیلی (۱۲ میلیارد دلار)، کلمبیا (۱۱ میلیارد دلار) و آرژانتین (۷ میلیارد دلار). در همین حال، پنج صادرکننده برتر آمریکای لاتین و کارائیب به بازار آمریکا در همین دوره عبارت بودند از: مکزیک (۲۲۴ میلیارد دلار)، برزیل (۱۸ میلیارد دلار)، کلمبیا (۹ میلیارد دلار)، شیلی (۹ میلیارد دلار) و اکوادور (۵ میلیارد دلار).

نمودار ۲. میزان صادرات، واردات و کل مبادلات تجاری آمریکا با کشورهای آمریکای لاتین و کارائیب در شش ماه اول سال ۲۰۲۱ و ۲۰۲۲ (cepal.org, 2023: 20)

نمودار ۳. سهم تجارت کشورهای آمریکای لاتین و کارائیب از تجارت با آمریکا در سال‌های ۲۰۱۹ و ۲۰۲۱ (cepal.org, 2023: 20)

این نمودار به روشنی مشخص می‌کند که مکزیک در سال‌های ۲۰۱۹ و ۲۰۲۱ به‌تنهایی، ۷۰ و ۶۹ درصد از سهم تجارت کشورهای آمریکای لاتین با آمریکا را به خود اختصاص داده است. پس از آن، سهم تجارت آمریکا با کل کشورهای آمریکای جنوبی ۲۰ درصد، کشورهای آمریکای مرکزی ۶ درصد و کشورهای حوزه کارائیب ۴ درصد است (cepal.org, 2023: 20).

تضاد منافع و چالش‌های پیش روی آمریکا و کشورهای آمریکای لاتین را می‌توان در محورهای زیر جستجو کرد:

۱. تمایل رو به رشد مردم منطقه به دولت‌های ملی‌گرا و چپ‌گرا که منجر به تقویت حس ملی‌گرایی در برابر خواسته‌های یک‌جانبه و آمرانه آمریکا شده و این امر برای دولتمردان آمریکا به‌عنوان چالش به‌شمار می‌آید.
۲. پیچیده شدن روند مهاجرت اتباع لاتینی به آمریکا و سیاست‌های سخت‌گیرانه این کشور. تردد میلیون‌ها مهاجر غیر قانونی از

مرز مشترک مکزیک و آمریکا و حضور میلیون‌ها مهاجر آمریکای لاتین که اغلب فاقد مدارک قانونی هستند، به معضلی دائمی میان ایالات متحده و منطقه تبدیل شده است.

۳. قاچاق مواد مخدر و جنایات سازمان‌یافته: سیاست‌های آمریکا در امر مبارزه با قاچاق مواد مخدر و جنایات سازمان‌یافته تاکنون قرین موفقیت نبوده و این معضل همواره در حال گسترش است.

۴. حضور رقبای جدید مانند چین، روسیه و جمهوری اسلامی ایران در آمریکای لاتین.

۵. تلاش برای حفظ پایگاه‌های نظامی آمریکا در منطقه که همواره با اعتراضات مردمی مواجه است.

۶. گرایش کشورهای منطقه به مناطق نوظهور اقتصادی و تمایل برای کاهش وابستگی به اقتصاد آمریکا.

۷. تمایل کشورهای منطقه به ایجاد سازمان‌های منطقه‌ای بدون حضور آمریکا. ایجاد جامعه کشورهای آمریکای لاتین و کارائیب موسوم به «سلاک» که درواقع به‌نوعی جایگزین سازمان کشورهای آمریکایی خواهد شد در این راستا است. (منصوری اصل، ۱۳۹۰: ۹).

روابط اقتصادی و تجاری چین با آمریکای لاتین و کارائیب

روابط اقتصادی چین و آمریکای لاتین پس از اصلاحات اقتصادی دهه ۱۹۷۰ در چین افزایش یافت، به‌گونه‌ای که میزان کل تجارت طرفین از ۲۰۰ میلیون دلار در سال ۱۹۷۵ به ۲ میلیارد دلار در سال ۱۹۸۸ افزایش یافت و از سال ۱۹۸۹ تا ۱۹۹۶ بیش از ۱۰۰ درصد رشد کرد (Mora, 1999: 44). با این حال، در سال ۲۰۰۰، بازار چین کمتر از ۲ درصد از صادرات آمریکای لاتین را تشکیل می‌داد، اما رشد سریع اقتصاد چین و تقاضای ناشی از آن باعث رونق صادرات کالاهای آمریکای لاتین به این کشور شد. ۸ سال بعد، میزان تجارت طرفین سالانه ۳۱ درصد رشد کرد و به ارزش ۱۸۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۰ رسید. تا سال ۲۰۲۱، تجارت دو طرف در مجموع به ۴۵۰ میلیارد دلار رسید، رقمی که در سال ۲۰۲۲ تا حد زیادی بدون تغییر باقی مانده است. اقتصاددانان پیش‌بینی می‌کنند تا سال ۲۰۳۵، میزان تجارت چین و آمریکای لاتین می‌تواند از رقم ۷۰۰ میلیارد دلار فراتر برود. چین اکنون به‌عنوان بزرگ‌ترین شریک تجاری آمریکای جنوبی و دومین شریک تجاری آمریکای لاتین پس از ایالات متحده شناخته می‌شود (Roy, 2023: 1-2).

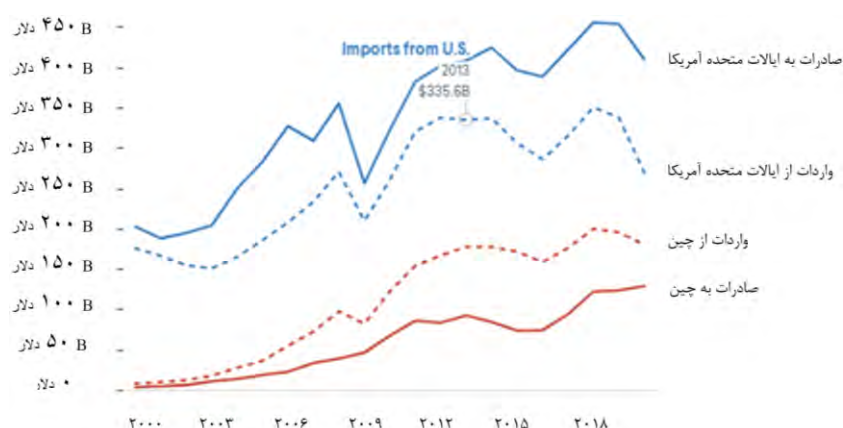
سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی چین و وام‌ها، نقش مهمی در تقویت روابط این کشور با آمریکای لاتین و کارائیب ایفا می‌کند. در سال ۲۰۲۲، سرمایه‌گذاری چین در این کشورها تقریباً ۱۲ میلیارد دلار یا حدود ۹ درصد از کل سرمایه‌گذاری خارجی در منطقه بوده است. در همین حال، بانک توسعه دولتی چین و بانک صادرات و واردات چین از وام‌دهندگان پیشرو در آمریکای لاتین هستند. این دو بانک بین سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۲۰، در مجموع حدود ۱۳۷ میلیارد دلار به دولت‌های آمریکای لاتین وام دادند که اغلب این وام‌ها در ازای واردات نفت و برای تأمین مالی پروژه‌های انرژی و زیربنایی استفاده شده است. تنها در سال ۲۰۲۲، وام‌های این دو بانک به کشورهای آمریکای لاتین بالغ بر ۸۱۳ میلیون دلار بوده است. ونزوئلا با اختلاف، بزرگ‌ترین وام‌گیرنده در میان این کشورهاست و در حال حاضر ۶۰ میلیارد دلار وام از دولت چین دریافت نموده که در حوزه انرژی و زیرساخت مصرف شده است. پس از ونزوئلا، برزیل در رتبه دوم قرار دارد که حدود ۳۰ میلیارد دلار وام از دولت چین دریافت کرده است. افزون بر این، چین یکی از اعضای دارای حق رأی در «بانک توسعه بین آمریکایی»^۱ و «بانک توسعه کارائیب»^۲ است (Roy, 2023: 2).

همچنین از سال ۲۰۲۳، پکن با شیلی، کستاریکا، اکوادور و پرو موافقت‌نامه‌های تجارت آزاد امضا نموده و ۲۱ کشور آمریکای لاتین تاکنون پروژه «ابتکار کمربند و جاده چین»^۳ را امضا کرده‌اند. مذاکرات در مورد توافق تجارت آزاد با اروگوئه نیز در حال انجام است (Roy, 2023: 2).

1. Inter-American Development Bank

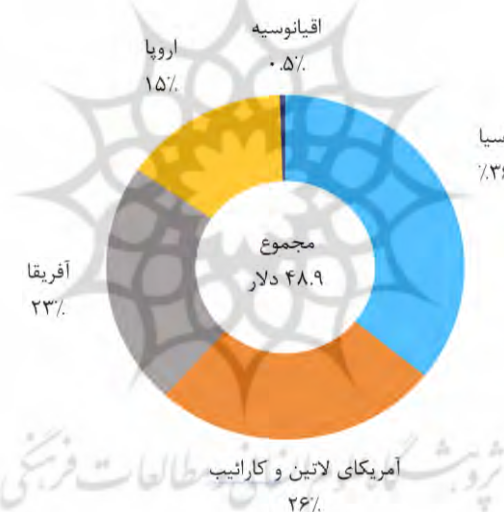
2. Caribbean Development Bank

3. China's Belt and Road Initiative (BRI)

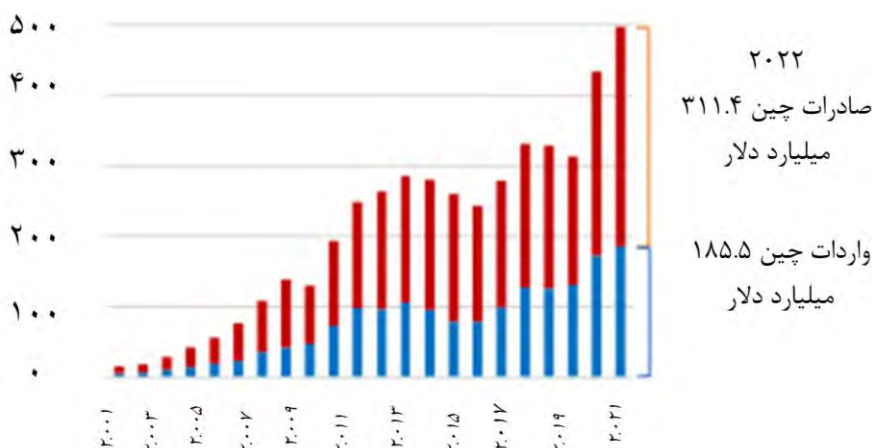
نمودار ۴. مقایسه میزان صادرات و واردات چین و آمریکا با آمریکای لاتین. اعداد به میلیارد دلار است. (Roy, 2023: 2)

این نمودار نشان می‌دهد که میزان صادرات و واردات میان چین و آمریکای لاتین و کارائیب از سال ۲۰۰۰ روندی افزایشی داشته است.

نمودار ۵. سهم قاره‌های جهان از سرمایه‌گذاری خارجی چین (Takashi, 2022: 2)

براساس نمودار ۵، آمریکای لاتین ۲۶ درصد از سهم سرمایه‌گذاری خارجی چین را به خود اختصاص داده و از این حیث در رتبه دوم پس از قاره آسیا قرار دارد.

نمودار ۶. میزان واردات از و صادرات چین به آمریکای لاتین (۲۰۰۱-۲۰۲۲)

این نمودار گویای آن است که میزان صادرات و واردات میان دو طرف هر سال افزایش یافته، به گونه‌ای که سهم صادرات چین به آمریکای لاتین در سال ۲۰۲۱ به رقم ۳۱۱.۴ میلیارد دلار رسیده و سهم واردات چین از این منطقه در همین سال بالغ بر ۱۸۵.۵ میلیارد دلار می‌شود (Takashi, 2022: 2).

روابط اقتصادی چین با آمریکای لاتین، نتیجه یک موقعیت خاص و جهت‌گیری ساختاری است. به این معنا که نیاز به اطمینان از دسترسی به منابع طبیعی برای تضمین رشد اقتصادی، پکن را به اجرای استراتژی جهانی پیشگیرانه و جاه‌طلبانه سوق داده است. افزون بر این، از آغاز هزاره دوم ارزش مواد خام - در حجم و قیمت - افزایش یافته و کشورهای آمریکای لاتین که بیشتر آن‌ها دارای منابع طبیعی هستند، از این امر بهره‌مند شده‌اند. افزون بر مزایای مالی چشم‌گیر، ورود چین به این قاره، تنوع‌بخشی به شرکای تجاری و تلاش برای خنثی‌سازی هژمونی آمریکا را امکان‌پذیر کرده است. روابط چین با آمریکای لاتین - و به‌طور کلی با کشورهای جنوب - نمایی از سیاست عمل‌گرایانه و همکاری جنوب-جنوب است، زیرا چین در تاریخ استعمار مشارکت نکرده و همچنان کشوری در حال توسعه خواهد بود. فقدان مشروط بودن روابط، عدم مداخله در امور داخلی و احترام به حاکمیت دولت، محور این عمل‌گرایی و همبستگی را تشکیل می‌دهد.

با این حال، نوع روابط چین و کشورهای این منطقه، نگرانی‌هایی را در میان این دولت‌ها ایجاد کرده است، زیرا وام‌های اعطاء شده توسط چین می‌تواند سبب وابستگی کشورهای با اقتصاد بی‌ثبات مانند ونزوئلا شود و این کشورها را به آنچه منتقدان آن را «تله بدهی»^۱ می‌نامند، سوق می‌دهد. هم‌اکنون نیز چندین کشور آمریکای لاتین به دنبال مذاکره مجدد در مورد شرایط پرداخت بدهی خود هستند. منتقدان معتقدند که شرکت‌های چینی استانداردهای زیست‌محیطی و کار را تنزل داده‌اند و هشدار می‌دهند که کنترل فزاینده چین بر زیرساخت‌های حیاتی مانند بندرها و شبکه‌های انرژی، مخاطرات امنیت ملی را به همراه دارد. همچنین نگرانی از افزایش وابستگی اقتصادی به چین در کشورهایی مانند شیلی وجود دارد که بیش از ۳۶ میلیارد دلار صادرات یا حدود ۳۸ درصد از کل صادرات خود را در سال ۲۰۲۱ به چین اختصاص داده است (Roy, 2023: 3).

با این حال، حضور فزاینده چین در آمریکای لاتین لزوماً تهدیدی برای منطقه نیست و برخی از محققان بر این باورند که اگر کشورهای منطقه بتوانند از آسیب‌های ناشی از تعرفه‌ها و سایر محدودیت‌های اقتصادی اعمالی علیه چین رها شوند و سپس «سیاست‌های صنعتی» مؤثری را برای سرمایه‌گذاری چینی‌ها در صنایع استخراجی و با ارزش افزوده بیشتر اجرا کنند، مزایای رشد روابط اقتصادی چین و آمریکای لاتین بیش از هزینه‌های آن خواهد بود (Chen, 2021: 4). همچنین مطالعاتی وجود دارد که نشان می‌دهد حضور فزاینده چین در آمریکای لاتین منجر به «صنعت‌زدایی»^۲ نمی‌شود. به‌عنوان مثال، مطالعه موردی واردات و صادرات برزیل نشان می‌دهد اگرچه جریان ورود کالاهای چینی در برزیل در حال افزایش است، اما این محصولات تنها بخش کوچکی از کل فروش کالاهای تولیدی در این کشور را تشکیل می‌دهند و مجموع تولیدات صنعتی برزیل تحت تأثیر رقابت این کشور با صادرات چین در کشورهای ثالث قرار نمی‌گیرد (Jenkins & de Freitas Barbosa, 2012: 3).

سیاست خارجی چین نسبت به آمریکای لاتین از چند جنبه حائز اهمیت است. یکی از این متغیرها روابط اقتصادی است. برخی معتقدند روابط اقتصادی رو به رشد آمریکای لاتین با چین به این کشور کمک کرد تا از بدترین بحران مالی ۲۰۰۷-۲۰۰۸ که به بسیاری از نقاط جهان آسیب زد، در امان بماند (Harris, 2015: 35). همچنین، مطالعاتی وجود دارد که نشان می‌دهد چین و کشورهای آمریکای لاتین از نظر اقتصادی مکمل یکدیگرند. به‌عنوان مثال، مطالعه موردی درباره قطعات خودرو در مکزیک و چین به این نتیجه می‌رسد که دو طرف باید براساس مزیت‌های رقابتی‌شان باهم کار کنند. در حالی که شرکت‌های چینی‌ها با حمایت دولت، از پیشرفت‌های فناوریانه، حمایت مالی و قیمت‌های رقابتی، برخوردارند، مکزیک دارای تجربیات غنی بازارهای عرضه در ایالات متحده و اروپا است، مزیتی که چینی‌ها فاقد آن هستند (Dussel Peters, 2012: 2). درنهایت، برخی از پژوهشگران بر این باورند که تلاش چین برای پیگیری سیاست «توسعه پایدار»^۳ فرصت ارزشمندی برای کشورهای آمریکای لاتین فراهم می‌کند تا صنایع خود را توسعه یا ارتقاء دهند. امری که ناشی از بسط تمایل چین به

1. debt traps
2. deindustrialisation
3. sustainable development

سرمایه‌گذاری در «حوزه‌های سبز»^۱ مانند انرژی‌های تجدیدپذیر در سطح داخلی و بین‌المللی است (Harris, 2015: 35). مبحث دوم، تبدیل‌شدن چین به چالشی برای آمریکا با توجه به حضور رو به رشد این کشور در آمریکای لاتین است. برخی، نگرانی‌هایی درباره تضادها میان چین به‌عنوان یک دولتِ تجدیدنظرطلب در حال ظهور و آمریکا به‌عنوان قدرتِ هژمون سیستم بین‌المللی در منطقه آمریکای لاتین، مطرح می‌کنند. اگرچه چین در این منطقه هنوز به‌طور مستقیم با ایالات متحده مقابله نکرده است، اما برای تضعیف سلطه آن، از طریق اقدامات غیرنظامی مانند شیوه وام‌دهی و نهادسازی منطقه‌ای، سیاست «موازنه نرم»^۲ علیه آن کشور را در پیش گرفته است. افزون بر این، یک نظرسنجی از شهروندان چینی نشان می‌دهد که ایده استفاده از کشورهای «حیاط‌خلوت» ایالات متحده برای مقابله با این کشور در بین مردم چین و حداقل در فضای مجازی بسیار محبوب است. همچنین، برخی مطالعات درباره «مجمع چین-سلاک»^۳ که در سال ۲۰۱۵ پایه‌گذاری شد، گویای این واقعیت است که اگرچه این مجمع، به‌عنوان نهادی چندجانبه تأسیس شده بود، اما اکنون به سیستم منطقه‌ای «هاب و گفتر»^۴ چین تبدیل شده و به‌راحتی می‌تواند نقش رهبری و حمایت از دستور کار بین‌المللی پکن در مقابل سایر قدرت‌های بزرگ را ایفا کند. (Chen, 2021: 4).

درمقابل، افرادی هم هستند که معتقدند حضور فزاینده چین در آمریکای لاتین لزوماً تهدیدی برای آمریکا نیست. به‌عنوان مثال، مطالعه آراء کشورهای آمریکای لاتین در سازمان ملل متحد نشان می‌دهد که روابط اقتصادی فزاینده چین با آمریکای لاتین منجر به افزایش نفوذ سیاسی چشم‌گیر این کشور در این منطقه نشده است؛ بنابراین در حالی که ممکن است کشورهای آمریکای لاتین در حوزه اقتصادی با چین همسو شوند، درباره مسائل امنیتی و بشردوستانه همسویی چشم‌گیری میان طرفین وجود ندارد (Wang, 2015: 939). افزون بر این، مشخص است که اگرچه چین به‌دنبال افزایش نقش سیاسی و اقتصادی خود در آن دسته از کشورهای آمریکای لاتین (مانند برزیل) بوده است که تجارت بیشتری با پکن دارند و (در مقایسه با آمریکا) سرمایه‌گذاری خارجی بیشتری در این کشورها داشته است و آن‌ها هم دارای منافع مشابهی با چین درباره نظام حکمرانی جهانی چندقطبی درمقابل (تک‌قطبی آمریکا) هستند، اما پکن ترجیح می‌دهد این سیاست را به شیوه‌ای «حل‌مسائلی و بدون تقابل»^۵ با ایالات متحده دنبال کند و از «دستور کار اقتصادی لیبرالی»^۶ در منطقه حمایت می‌کند که تا حد زیادی توسط آمریکا هم ترویج می‌شود.

همچنین، براساس برخی پژوهش‌ها درباره انگیزه‌های چین برای افزایش حضورش در آمریکای لاتین، هدف اصلی چین ترویج «همکاری‌های جنوب-جنوب»^۷ برای توسعه جهان سوم و ایجاد {محیط} بین‌المللی صلح‌آمیز و دوستدار چین و در راستای توسعه ملی‌اش است و این به‌منظور به چالش طلبیدن آمریکا در حیاط‌خلوتش نیست (Chen, 2021: 4). درنهایت، مطالعاتی نیز وجود دارد که نشان می‌دهد چین و ایالات متحده منافع مشترک بیشتری نسبت به تضاد منافع در آمریکای لاتین دارند و از این‌رو منطقه می‌تواند جایی ایدئال برای همکاری دو قدرت باشد. به‌عنوان مثال، مطالعه روابط چین و کوبا حاکی از این است که تقویت روابط دو کشور، چالشی برای آمریکا نیست، بلکه فرصتی برای «همکاری سه‌جانبه»^۸ فراهم می‌کند، زیرا آمریکا و چین هر دو طرفدار بازار آزادتر در کوبا هستند و حضور رو به رشد اقتصادی چین در آنجا به تحقق این هدف کمک می‌کند (Mao et al., 2015: 148).

درباره تمایل چین برای نفوذ در آمریکای لاتین باید به چند عامل دیگر هم اشاره کرد:

- چین سعی می‌کند با گسترش حوزه نفوذ خود از طریق آنچه «همکاری جنوب-جنوب» می‌نامد، چارچوب توسعه متمرکز مبتنی بر کمک، سرمایه‌گذاری و تجارت با کشورهای این منطقه ایجاد کند.

1. green sectors
2. soft balancing
3. China-CELAC Forum
4. hub-and-spoke" system
5. low-key and non-confrontational manner
6. liberal economic agenda
7. South-South Cooperation
8. trilateral cooperation

- تمرکز چین بر قدرت نرم -از جمله تقویت روابط فرهنگی و آموزشی- به پکن کمک کرده تا حسن نیت سیاسی‌اش با دولت‌های منطقه را نشان دهد و خود را به‌عنوان یک شریک جایگزین مناسب برای آمریکا و اروپا معرفی کند.

- تلاش چین برای منزوی کردن تایوان یکی دیگر از عوامل مهم نفوذ پکن در آمریکای لاتین است. به این معنا که با خودداری چین از برقراری روابط دیپلماتیک با کشورهایی که حاکمیت تایوان را به رسمیت می‌شناسند، حمایت آمریکای لاتین از این جزیره در سال‌های اخیر کاهش یافته و تنها هفت کشور منطقه، تایوان را به رسمیت می‌شناسند. همچنین در سال ۲۰۲۳ و پس از اینکه تایوان درخواست هندوراس برای کمک میلیارد دلاری را رد کرد، این کشور هم به جرگه حامیان چین پیوست. (Roy, 2023: 3)

نکته مهم درباره سیاست چین در آمریکای لاتین این است که این منطقه از نظر اقتصادی یا سیاسی به‌هیچ‌وجه منسجم و یکدست نیست. به‌عنوان مثال، همان‌طور که «لوئیدو»^۱ استدلال می‌کند در روابط تجاری کشورهای این منطقه با چین، «برندگان»^۲ (برزیل و شیلی)، «دولت‌هایی با موازنه تجاری»^۳ (اروگوئه) و «اقتصادهای بازنده»^۴ (آرژانتین) وجود دارند. همچنین یک تفاوت اقتصادی بین آمریکای مرکزی و آمریکای جنوبی وجود دارد. در حالی که کشورهای دسته اول، برای صادرات خود به‌طور عمده به بازار ایالات متحده وابسته هستند، کشورهای دسته دوم، وابستگی بیشتری به بازار چین دارند. چنین تفاوتی را می‌توان در مورد مسائل سیاسی هم مشاهده کرد. به این معنا که هماهنگی قابل توجهی میان چین و کشورهای آمریکای لاتین درباره مسائل امنیتی و بشردوستانه مشاهده نمی‌شود، زیرا احتمال بیشتری وجود دارد که کشورهای آمریکای جنوبی در قیاس با هم‌تایان خود در آمریکای مرکزی نسبت به این مسائل با چین همسو شوند و در میان کشورهای آمریکای جنوبی، بولیوی، برزیل، اکوادور و ونزوئلا بیشتر از سایرین با مواضع پکن موافق هستند (Chen, 2021: 4).

جدول ۳. سیاست کشورهای آمریکای لاتین و کارائیب درباره سه موضوع اصلی مرتبط با چین (Roy, 2023: 5)

ردیف	کشور	به رسمیت شناختن حاکمیت چین بر تایوان	مشارکت در ابتکار کمربند و جاده	استفاده یا برنامه‌ریزی برای بهره‌گیری از هوای در شبکه جی-۵
۱	آنتیگوا و باربودا	بله	بله	فقدان این شبکه یا اطلاعات در این زمینه
۲	آرژانتین	بله	بله	بله
۳	باهاما	بله از ۱۹۷۷	خیر	فقدان این شبکه یا اطلاعات در این زمینه
۴	باربادوس	بله از ۱۹۹۷	بله	فقدان این شبکه یا اطلاعات در این زمینه
۵	بلیز	خیر	خیر	فقدان این شبکه یا اطلاعات در این زمینه
۶	بولیوی	بله	بله	بله
۷	برزیل	بله	خیر	بله
۸	شیلی	بله	بله	بله
۹	کلمبیا	بله از ۱۹۸۰	خیر	بله
۱۰	کاستاریکا	بله از ۲۰۰۷	بله	فقدان این شبکه یا اطلاعات در این زمینه
۱۱	کوبا	بله	بله	فقدان این شبکه یا اطلاعات در این زمینه
۱۲	دومینیکا	بله از ۲۰۰۴	بله	فقدان این شبکه یا اطلاعات در این زمینه
۱۳	جمهوری دومینیکن	بله از ۲۰۱۸	بله	بله
۱۴	اکوادور	بله	بله	بله
۱۵	السالوادور	بله از ۲۰۱۸	بله	بله
۱۶	گرانادا	بله از ۲۰۰۵	بله	فقدان این شبکه یا اطلاعات در این زمینه
۱۷	گواتمالا	خیر	خیر	فقدان این شبکه یا اطلاعات در این زمینه
۱۸	گویان	بله	بله	فقدان این شبکه یا اطلاعات در این زمینه
۱۹	هائیتی	خیر	خیر	فقدان این شبکه یا اطلاعات در این زمینه
۲۰	هندوراس	بله از ۲۰۲۳	خیر	فقدان این شبکه یا اطلاعات در این زمینه

1. Oviedo
2. winners
3. states with trade equilibrium
4. loser economies

ادامه جدول ۳. سیاست کشورهای آمریکای لاتین و کارائیب درباره سه موضوع اصلی مرتبط با چین (Roy, 2023: 5)

ردیف	کشور	به رسمیت شناختن حاکمیت چین بر تایوان	مشارکت در ابتکار کمربند و جاده	استفاده یا برنامه‌ریزی برای بهره‌گیری از هواوی در شبکه جی-۵
۲۱	جامائیکا	بله	بله	فقدان این شبکه یا اطلاعات در این زمینه
۲۲	مکزیک	بله	خیر	بله
۲۳	نیکاراگوئه	بله از ۲۰۲۱	بله	فقدان این شبکه یا اطلاعات در این زمینه
۲۴	پاناما	بله از ۲۰۱۷	بله	فقدان این شبکه یا اطلاعات در این زمینه
۲۵	پاراگوئه	خیر	خیر	فقدان این شبکه یا اطلاعات در این زمینه
۲۶	پرو	بله	بله	بله
۲۷	سنت کیس و نوویس	خیر	خیر	فقدان این شبکه یا اطلاعات در این زمینه
۲۸	سنت لوسیا	خیر	خیر	فقدان این شبکه یا اطلاعات در این زمینه
۲۹	سنت وینست و گرانادینس	خیر	خیر	فقدان این شبکه یا اطلاعات در این زمینه
۳۰	سورینام	بله	بله	بله
۳۱	ترینیداد و توباگو	بله	بله	بله
۳۲	اروگوئه	بله از ۱۹۹۸	بله	بله
۳۳	ونزوئلا	بله از ۱۹۷۴	بله	فقدان این شبکه یا اطلاعات در این زمینه

روابط اقتصادی و تجاری روسیه با آمریکای لاتین و کارائیب

باوجود حضور اقتصادی کم‌رنگ روسیه در منطقه آمریکای لاتین، نشانه‌های متعدد حاکی از سیاست مسکو برای گسترش حضور و مشارکت در بخش انرژی این منطقه است. به‌عنوان مثال، آمارها نشان می‌دهد که روسیه در سال ۲۰۲۳، به‌طور چشم‌گیری صادرات گازوئیل به برزیل را افزایش داده و میزان آن از ۷۴۰۰۰ تن در سال ۲۰۲۲ به ۶۶۳۰۰۰ تن در سه ماه اول سال ۲۰۲۳ رسیده است. همچنین، شرکت‌های روسی -از جمله «روس‌نفت»^۱، «لوک‌ویل»^۲، «گازپروم»^۳، «ناتاک»^۴ و «روس‌اتم»^۵- در سال‌های اخیر فعالیت‌های خود در آمریکای لاتین را گسترش داده‌اند. در مارس ۲۰۲۳، «ایگور سچین»^۶، مدیرعامل روس‌نفت از کاراکاس و هاوانا دیدار و با وزرای انرژی دو کشور درباره ادامه همکاری‌های دوجانبه گفتگو کرد. همچنین از زمان حضور روسیه در بخش انرژی مکزیک در سال ۲۰۱۴، لوک‌ویل برنده چندین مناقصه در این کشور شده است. این شرکت در سال ۲۰۲۲، ۷۰۰ میلیون دلار برای ۵۰ درصد از سهام یک پروژه نفتی فراساحلی (با مشارکت شرکت مکزیکی «پتروبال»)^۷ هزینه کرد. همچنین پس از توافقات میان روسیه و بولیوی در سال ۲۰۱۴، روس‌اتم از سال ۲۰۲۱ در حال ساخت یک مجتمع تحقیقاتی هسته‌ای در «ال‌آلتو»^۸ است و انتظار می‌رود که این مجتمع از سال ۲۰۲۴ شروع به کار کند. این شرکت روسی در اکتبر ۲۰۲۲، برنده مناقصه تهیه سوخت اورانیوم برای نیروگاه هسته‌ای «آنگرای»^۹ برزیل شد (Klyszcz, 2024: 1-2).

تجارت دوجانبه بین روسیه و کشورهای آمریکای لاتین در سال ۲۰۲۳، حدود ۱۲ میلیارد دلار بوده و برزیل، مکزیک و آرژانتین شرکای اصلی تجاری روسیه هستند. تجارت دوجانبه میان روسیه و این منطقه در سال ۲۰۱۶ حدود ۴.۳ میلیارد دلار بود و بهبود این ارقام نتیجه افزایش تجارت در حوزه تولیدات نفتی، ماشین‌آلات، محصولات کشاورزی و کود است. صادرات اصلی روسیه به آمریکای لاتین کود، سوخت معدنی، آهن و فولاد و صادرات کشورهای این منطقه به روسیه کالاهای کشاورزی، دانه‌های روغنی، گوشت گاو و سویا است. برزیل، مکزیک، اکوادور و آرژانتین به‌عنوان شرکای اصلی تجاری روسیه، ۶۰ درصد صادرات به روسیه و ۶۸ درصد واردات از این کشور را تشکیل می‌دهند. در حالی که آمریکای لاتین ۲ درصد از

1. Rosneft
2. Lukoil
3. Gazprom
4. Novatek
5. Rosatom
6. Igor Sechin
7. PetroBAL
8. El Alto
9. Angra

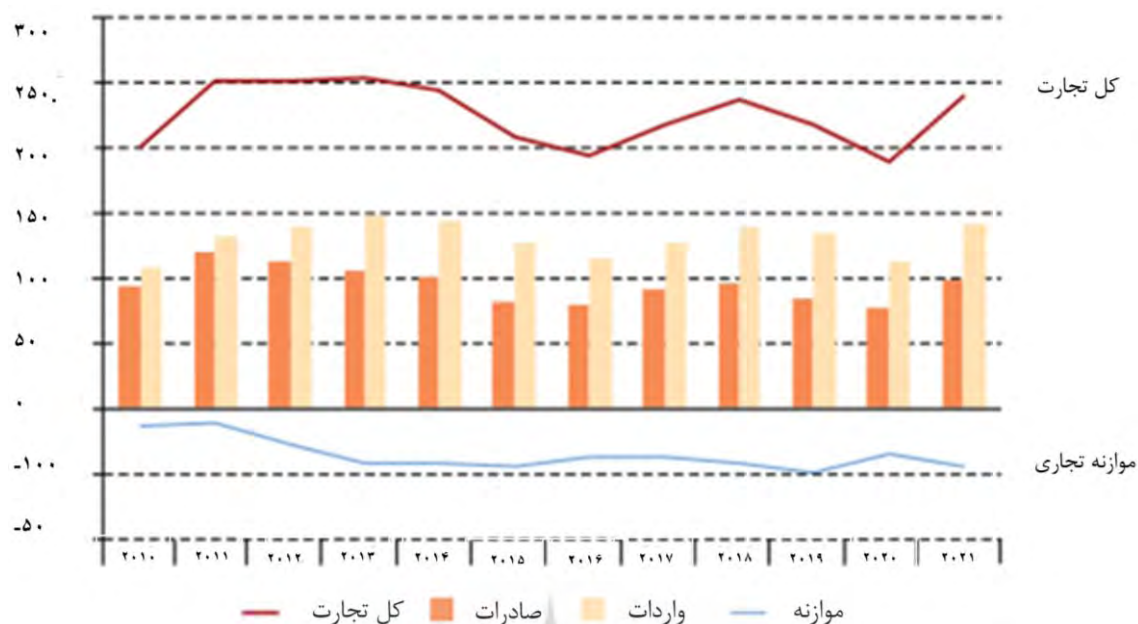
تجارت بین‌المللی روسیه را تشکیل می‌دهد، در مقابل روسیه ۰.۶۴ درصد از کل تجارت بین‌المللی آمریکای لاتین در سال ۲۰۲۲ را تشکیل داده است.

الگوهای تجاری روسیه با کشورهای این منطقه تا حد زیادی متفاوت است. به عنوان مثال، کودها اجزای مهم تجارت دوجانبه بین برزیل و روسیه را تشکیل می‌دهند در حالی که آهن و فولاد اجزای اصلی تجارت بین مکزیک و روسیه هستند. در مقایسه با چین، تجارت روسیه با این منطقه به دلیل ورود دیر هنگام این کشور به سازمان تجارت جهانی در سال ۲۰۱۲ و تمرکز مسکو بر حوزه همسایگی خود محدود شده است. مسائل لجستیکی و فاصله جغرافیایی و رقابت با کشورهای دیگر مانند چین، ژاپن و آمریکا از دیگر دلایل محدودیت روابط تجاری روسیه با کشورهای آمریکای لاتین است (Chakrabarty, 2023: 3). در مقایسه با چین و آمریکا، میزان سرمایه‌گذاری روسیه در آمریکای لاتین پایین است و تا سال ۲۰۲۲ از رقم ۴۰ میلیارد دلار بیشتر نشده است. بیشترین سرمایه‌گذاری روسیه در پرو با ۱۵ میلیون دلار، برزیل و اکوادور هر کدام ۹ میلیون دلار و کلمبیا ۶ میلیون دلار است. این سرمایه‌گذاری‌ها بیشتر در بخش‌های استخراج معدن، نفت و گاز است. به عنوان مثال، در ونزوئلا که دارای بزرگ‌ترین ذخایر نفت جهان است، سرمایه‌گذاری روسیه در بخش نفت و گاز به بیش از ۴ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۲ رسیده و شرکت‌های بزرگ انرژی روسیه مانند «روس‌نفت»، «زاروبز نفت»^۱، «لوک اویل» و «گازپروم»^۲ در آمریکای لاتین فعال هستند. این شرکت‌ها در کشورهایی مانند مکزیک، بولیوی و ونزوئلا و اکوادور فعالیت می‌کنند. به عنوان مثال، میزان سرمایه‌گذاری روسیه در بخش نفت و گاز اکوادور در سال ۲۰۲۲ بالغ بر ۱.۵ میلیارد دلار بوده است (Chakrabarty, 2023: 3). روسیه در حوزه انرژی هسته‌ای صلح‌آمیز، با برزیل، پاراگوئه، جمهوری دومینیکن، کوبا و شیلی قراردادهایی منعقد کرده است. در این زمینه، روسیه از سال ۲۰۱۵ تصمیم به ساخت یک نیروگاه هسته‌ای در آرژانتین داشته و مونتاژ یک راکتور هسته‌ای در بولیوی را تکمیل کرده است. افزون بر این، روسیه در بخش خودرو، فناوری اطلاعات و هواضا در کشورهایی مانند پرو، جامائیکا و گویان سرمایه‌گذاری کرده و از سال ۲۰۱۴ گسترش تدریجی سرمایه‌گذاری روسیه در صنایع شیمیایی به‌ویژه در برزیل، گویان و جامائیکا شروع شده است. با این حال، روسیه در بخش‌هایی مانند مخابرات به غیر از نیکاراگوآ حضور چشم‌گیری ندارد (Chakrabarty, 2023: 3).

روابط اقتصادی قدرت اتحادیه اروپا با آمریکای لاتین و کارائیب

از دیدگاه اتحادیه اروپا، زمینه‌ها و ظرفیت‌های اقتصادی و تجاری با آمریکای لاتین از جمله مهم‌ترین دلایل همکاری با این منطقه است. این همکاری را می‌توان در سه حوزه سرمایه‌گذاری، کمک‌های توسعه‌ای و تجارت مشاهده کرد. اتحادیه اروپا از نظر تاریخی یکی از بزرگ‌ترین و مهم‌ترین حامیان مالی کشورهای آمریکای لاتین است. این اتحادیه طی دو برنامه چندساله با آمریکای لاتین (۲۰۰۶-۲۰۰۷ و ۲۰۰۷-۲۰۱۳) در حدود ۴۳۰ میلیون یورو به کشورها و نهادهای مختلف منطقه در چارچوب کمک‌های توسعه‌ای اختصاص داد. سرمایه‌گذاری خارجی اتحادیه اروپا در آمریکای لاتین بیشتر در حوزه انرژی و محصولات کشاورزی است. از سوی دیگر، عضویت بسیاری از کشورهای آمریکای لاتین در سازمان تجارت جهانی از دید اتحادیه اروپا به عنوان فرصتی برای پیشبرد سیاست‌ها و مواضع اتحادیه در این سازمان به‌شمار می‌آید (Roy, 2012: 7).

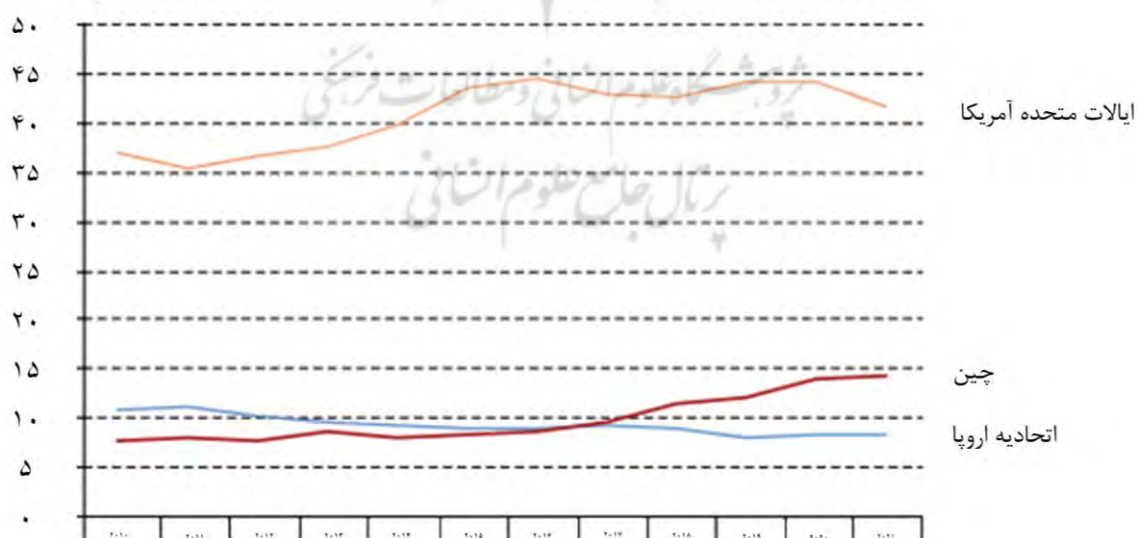
براساس داده‌های تجارت کالا، سی و سه کشوری که جامعه کشورهای آمریکای لاتین و کارائیب را تشکیل می‌دهند، در سال ۲۰۲۲، پنجمین شریک تجاری بزرگ اتحادیه اروپا بودند آمریکای لاتین منطقه‌ای است که اتحادیه اروپا به دلیل پیوندهای تاریخی، فرهنگی و اقتصادی، با آن همکاری نزدیک و گفتگوی سیاسی دارد. با این حال، با تغییر روند قدرت در عرصه جهانی و تبدیل شدن بازارهای آسیایی به محرک‌های اصلی تجارت جهانی به‌ویژه از جانب چین، اتحادیه اروپا در دو دهه گذشته سهم قابل توجهی از بازار، به‌ویژه در حوزه تجارت کالا را در آمریکای لاتین و کارائیب از دست داده است (Gisela, 2023: 1).

نمودار ۷. میزان تجارت کالا میان اتحادیه اروپا با کشورهای آمریکای لاتین و کارائیب از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۱ (Salazar-Xirinachs et al., 2023:11)

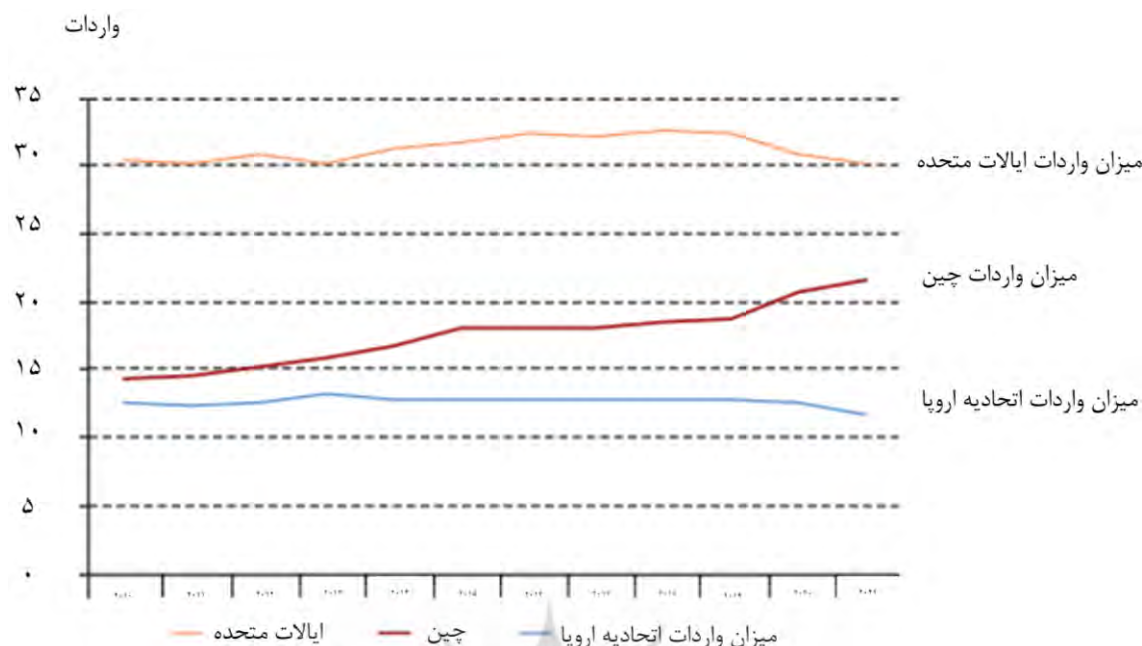
براساس داده‌های نمودار ۷، پس از دو سال کاهش تجارت میان اتحادیه اروپا و آمریکای لاتین در سال‌های ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰ (سال دوم به دلیل همه‌گیری کووید-۱۹)، روند تجارت میان طرفین در سال ۲۰۲۱ به‌طور چشم‌گیری افزایش یافته و به ۲۳۹ میلیارد دلار رسید. با این حال، رکورد تجارت میان اتحادیه اروپا و آمریکای لاتین بین سال‌های ۲۰۱۳-۲۰۱۴ بوده و رقم آن ۲۵۰ میلیارد دلار است.

صادرات

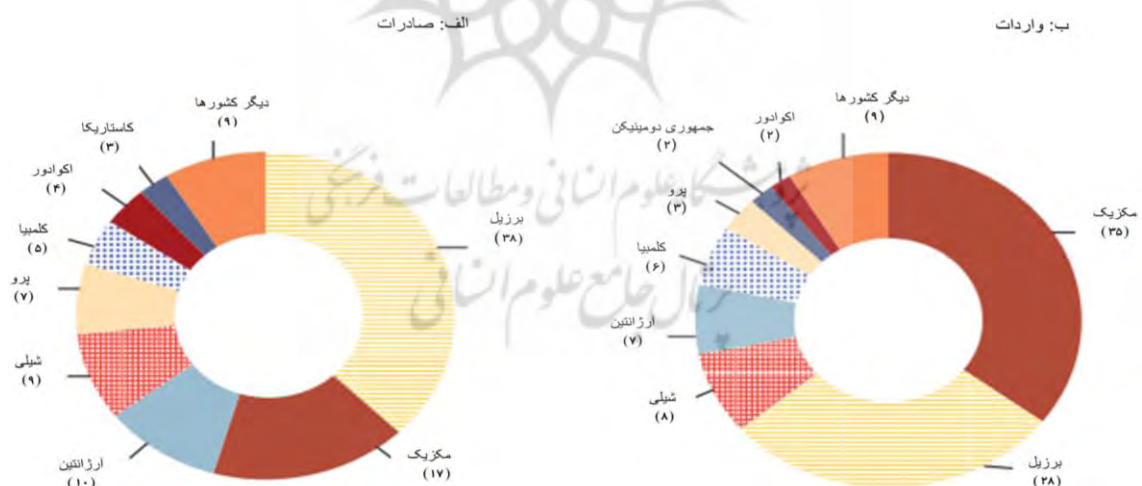
نمودار ۸. میزان صادرات آمریکا، چین و اتحادیه اروپا به آمریکای لاتین و کارائیب ۲۰۱۰-۲۰۲۱ (Salazar-Xirinachs et al., 2023: 11)

آمارها نشان می‌دهد که طی این سال‌ها، ایالات متحده آمریکا بیشترین میزان صادرات را به آمریکای لاتین و کشورهای حوزه کارائیب داشته است، چین در رتبه دوم قرار دارد و اتحادیه اروپا سومین بازیگری است که بیشترین میزان صادرات را به این منطقه داشته است.

نمودار ۹. سهم واردات آمریکا، چین و اتحادیه اروپا از آمریکای لاتین و کارائیب ۲۰۲۱-۲۰۱۰ (Salazar-Xirinachs et al., 2023: 11)

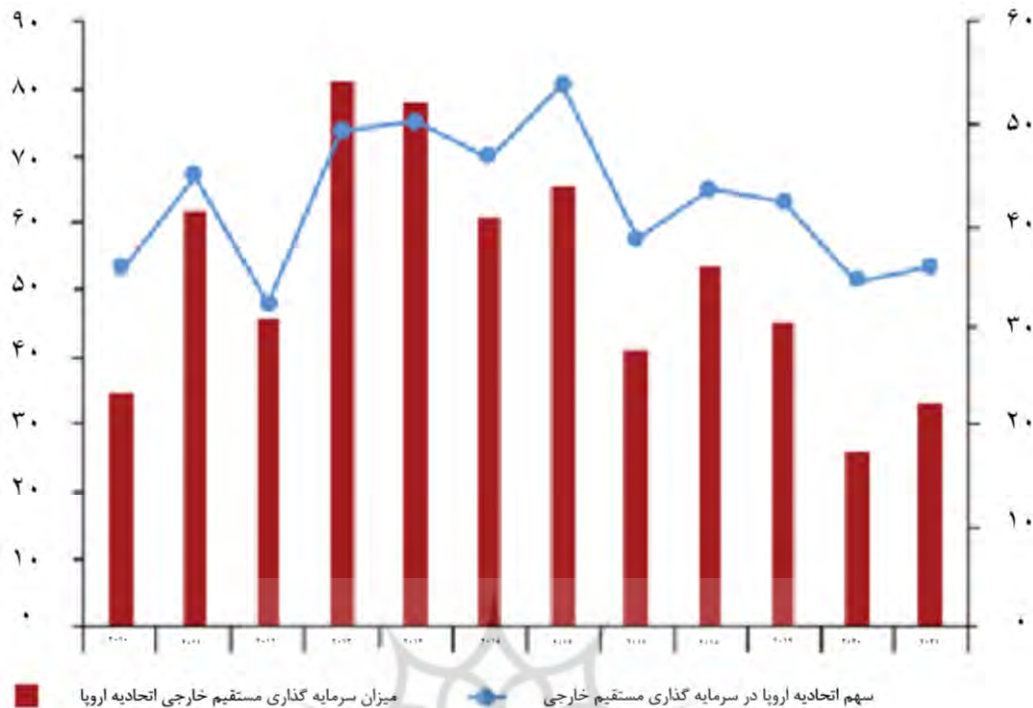
نمودار ۹ نشان می‌دهد که سهم اتحادیه اروپا از تجارت خارجی منطقه طی دهه گذشته اندکی روند نزولی داشته و در سال ۲۰۲۱، ۸ درصد برای صادرات و ۱۲ درصد برای واردات کالا بوده است. نکته دیگر آنکه چین در سال ۲۰۱۱، رتبه اتحادیه اروپا به‌عنوان دومین کشور واردات کالا از آمریکای لاتین و کارائیب را تصاحب کرده و در سال ۲۰۱۷ هم جایگزین اتحادیه اروپا در صادرات کالا به این منطقه شده و به رتبه دوم صعود کرده است.

نمودار ۱۰. سهم کشورهای آمریکای لاتین و کارائیب از صادرات و واردات کالا با اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۱ (Salazar-Xirinachs et al., 2023: 13)

طبق این نمودار در بخش صادرات، مانند همیشه برزیل با ۳۸ درصد بیشترین سهم صادرات به اروپا را داشته و پس از آن به‌ترتیب مکزیک (۱۷)، آرژانتین (۱۰)، شیلی (۹)، پرو (۷)، کلمبیا (۵)، اکوادور (۴)، کاستاریکا (۳) و دیگر کشورها ۹ درصد سهم صادرات کالا از اتحادیه اروپا را به خود اختصاص داده‌اند.

در بخش واردات، مکزیک با ۳۵ درصد بیشترین سهم از واردات کالا را داشته و پس از آن، برزیل با ۲۸ درصد در رتبه دوم و شیلی، آرژانتین و کلمبیا در رده‌های بعدی قرار دارند. سید صادراتی مرکوسور به اتحادیه اروپا، شامل روغن، دانه سویا، مس و سنگ آهن، قهوه و پالپ است.

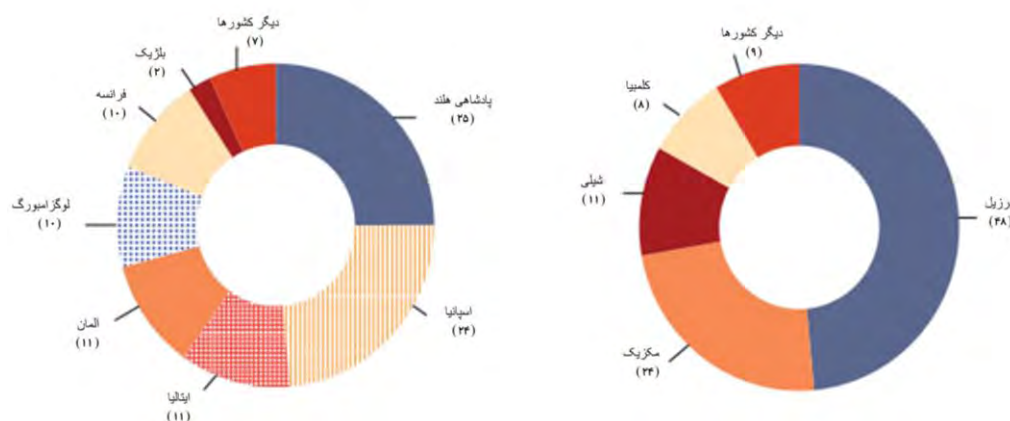
نمودار ۱۱. میزان سرمایه‌گذاری اتحادیه اروپا در آمریکای لاتین و کارائیب ۲۰۲۱-۲۰۱۰ (Salazar-Xirinachs et al., 2023: 13)

اتحادیه اروپا به‌عنوان یک بلوک، منبع اصلی سرمایه‌گذاری خارجی در جهان بین سال‌های ۲۰۱۷-۲۰۲۱ بوده و ۲۴ درصد از سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را به خود اختصاص داده است؛ بنابراین از چین و هنگ‌کنگ با (۱۹ درصد)، ایالات متحده (۱۴ درصد) و ژاپن (۱۳ درصد)، پیشی گرفته است.

حضور شرکت‌های اتحادیه اروپا در آمریکای لاتین و کارائیب قدمتی دیرینه دارد و این اتحادیه از زمان شکل‌گیری و گسترش اعضاء در اوایل دهه ۱۹۹۰، منبع اصلی سرمایه‌گذاری در این منطقه بوده است. از اواسط دهه ۱۹۹۰، سرمایه‌گذاری شرکت‌های اتحادیه اروپا در این منطقه افزایش یافت و بین سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۱، ۴۲.۹ درصد از سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی آمریکای لاتین و کارائیب از اتحادیه اروپا بوده است. میزان سرمایه‌گذاری اتحادیه اروپا در آمریکای لاتین و کارائیب در سال ۲۰۲۱، ۳۳ میلیارد دلار و حدود ۳۶ درصد از کل سرمایه‌گذاری این منطقه بوده است (Salazar-Xirinachs et al., 2023: 15).

الف: سهم میزان سرمایه‌گذاری اعضای اتحادیه اروپا در آمریکای لاتین و کارائیب

ب: سهم کشورهای آمریکای لاتین در جذب سرمایه‌گذاری خارجی اتحادیه اروپا

نمودار ۱۲. میزان سرمایه‌گذاری اعضای اتحادیه اروپا در آمریکای لاتین و کارائیب و سهم کشورهای این منطقه از جریان ورود سرمایه ۲۰۲۱-۲۰۱۷ (Salazar-Xirinachs and et al, 2023: 16)

طبق آمار نمودار ۱۲، بیشترین میزان سرمایه‌گذاری خارجی اتحادیه اروپا در برزیل با ۴۸ درصد بوده و مکزیک، شیلی و کلمبیا در رتبه‌های بعدی قرار دارند. بیشتر میزان سرمایه‌گذاری اتحادیه اروپا توسط اسپانیا، ایتالیا، آلمان و فرانسه انجام شده و سهم شرکت‌های این کشورها، جمعاً ۵۸ درصد از کل سرمایه‌گذاری خارجی اتحادیه اروپا و بریتانیا در آمریکای لاتین و کارائیب بوده است.

نتیجه‌گیری

رویکرد اقتصادی ایالات متحده آمریکا، چین، روسیه و اتحادیه اروپا در آمریکای لاتین و کارائیب، ناشی از متغیرهای گوناگونی است و هر کدام از این قدرت‌ها می‌کوشد به روش‌های مختلف، نفوذ خود در این منطقه را افزایش دهد. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که از میان این چهار بازیگر، روسیه به دلیل اقتصاد مبتنی بر صادرات مواد خام و فقدان توسعه صنعتی و منابع لازم برای سرمایه‌گذاری، نتوانسته است جایگاه مطلوبی در روابط تجاری با کشورهای این منطقه داشته باشد. به گونه‌ای که در سال ۲۰۲۲، آمریکای لاتین و کارائیب ۲ درصد از تجارت بین‌المللی روسیه را تشکیل می‌دهد و در مقابل روسیه ۰۶۴ درصد از کل تجارت بین‌المللی این منطقه را تشکیل داده که رقم بسیار ناچیزی است؛ بنابراین، عدم وابستگی متقابل در روابط اقتصادی روسیه با آمریکای لاتین و کارائیب کاملاً مشهود است.

ایالات متحده آمریکا به عنوان یک ابرقدرت و کشوری که از نظر موقعیت ژئواستراتژیک و ژئواکونومیک، بیشترین قرابت را با منطقه آمریکای لاتین و کارائیب دارد، شریک اول تجاری کشورهای منطقه است و با فاصله زیاد نسبت به دیگر قدرت‌های جهانی در صدر قرار دارد؛ اما سه نکته در روابط اقتصادی آمریکا با کشورهای منطقه حائز اهمیت است: نخست اینکه مکزیک در سال‌های ۲۰۱۹ و ۲۰۲۱ به تنهایی، ۷۰ و ۶۹ درصد از سهم تجارت کشورهای آمریکای لاتین با ایالات متحده را به خود اختصاص داده است. پس از مکزیک، سهم تجارت آمریکا با کل کشورهای آمریکای جنوبی ۲۰ درصد، کشورهای آمریکای مرکزی ۶ درصد و کشورهای حوزه کارائیب ۴ درصد است. این آمار، مبین وابستگی متقابل اقتصادی پیچیده و فزاینده میان آمریکا و مکزیک است. افزون بر این، کشورهای آمریکای جنوبی میزان ۲۰ درصد وابستگی متقابل اقتصادی با آمریکا را به خود اختصاص داده‌اند؛ بنابراین فاصله زیاد مکزیک با دیگر کشورهای منطقه در روابط اقتصادی با ایالات متحده، گویای عدم توازن و اشنگتن در روابط با این کشورهاست. نکته دوم اینکه میزان تبادلات تجاری ایالات متحده با کشورهای آمریکای لاتین و کارائیب در سال‌های اخیر، روند نزولی به خود گرفته و با افزایش سهم چین در این حوزه، زنگ‌های خطر برای آمریکا به صدا درآمده است. سوم اینکه، از لحاظ موازنه تجاری و در بازه زمانی سال‌های ۲۰۲۱-۲۰۲۲، ایالات متحده میزان کسری ۲۷ میلیارد دلار با کشورهای منطقه را ثبت کرده است.

چین یکی دیگر از قدرت‌های جهانی است که از اوایل قرن بیستم و به لطف رشد اقتصادی خیره‌کننده توانسته روابط تجاری خود با مناطق مختلف دنیا را افزایش دهد. چین پس از آمریکا، دومین شریک تجاری آمریکای لاتین و کارائیب است و وابستگی متقابل اقتصادی میان طرفین هر سال رو به افزایش است. افزون بر این، چین برخلاف ایالات متحده، در روابط اقتصادی با کشورهای این منطقه از تراز تجاری مثبت برخوردار است. نکته دیگر اینکه چین در دو دهه اخیر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و اعطاء وام به کشورهای این منطقه را افزایش داده و از این طریق، برخی از این کشورها را وامدار و گاهی وابسته به خود می‌کند و در چنین شرایطی، می‌توان از وابستگی اقتصادی نامتقارن در روابط طرفین یاد کرد. همچنین، برخلاف آمریکا، چین سعی کرده سهم روابط تجاری خود را با بیشتر کشورهای منطقه افزایش دهد و این رویکرد به ثبات این روابط کمک شایانی می‌کند.

روابط اقتصادی اتحادیه اروپا با کشورهای آمریکای لاتین و کارائیب، جز در سال‌های ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۱ به دلیل همه‌گیری کرونا در دو دهه اخیر روندی صعودی داشته و میزان صادرات و واردات اتحادیه براساس قدرت اقتصادی کشورهای این منطقه از تنوع و گستردگی برخوردار بوده است. همچنین طی این دو دهه، همواره موازنه تجاری به نفع اتحادیه اروپا بوده است؛ بنابراین روابط اقتصادی طرفین، مبین وابستگی اقتصادی متقارن نسبی است. در بخش سرمایه‌گذاری، اما اتحادیه اروپا، طی

سال‌های ۲۰۲۱-۲۰۱۷، با ۲۴ درصد رتبه اول را در اختیار دارد و از این حیث، کشورهای آمریکای لاتین و کارائیب، وابستگی شدیدی به سرمایه‌گذاری شرکت‌های اروپایی دارند؛ بنابراین در این بخش، وابستگی نامتقارن در روابط طرفین مشهود است.

منابع

اعلمی فریمان، هادی؛ فیضی، سیروس (۱۳۹۸). سیاست خارجی ایالات متحده در آمریکای لاتین: دوره دونالد ترامپ. *فصلنامه سیاست جهانی*، (۳۰)، ۱۸۴-۱۵۱. doi: 10.22124/WP.2020.14821.2331

دهقانی فیروزآبادی، سید جلال؛ سلیمی، حسین؛ منادی‌زاده، محمدحسین (۱۳۹۸). روابط هند و آمریکا از منظر وابستگی متقابل (۲۰۱۵-۱۹۹۰). *پژوهش‌نامه ایرانی سیاست بین‌الملل*، ۷ (۲)، ۶۷-۱۰۴. doi: 10.22067/jipr.v7i2.71114

سازمند، بهاره؛ ارغوانی پیرسلامی، فریبرز (۱۳۹۵). چین و الزامات توسعه روابط با آمریکای لاتین (بررسی دوره ریاست جمهوری هو جیتائو). *فصلنامه سیاست*، ۴۶ (۴)، ۸۸۱-۹۰۰. doi: 10.22059/JPQ.2016.599311

منصوری اصل، پرویز (۱۳۹۰). *ایالات متحده آمریکا: سوابق حضور سیاسی، نظامی و اقتصادی، سوابق و چشم‌انداز*. تهران: اداره اول آمریکای لاتین وزارت امور خارجه.

References

- Aalami Fariman, H., & Faizee, C. (2020). US Foreign Policy towards Latin America: Trump Administration. *World Politics*, 8 (4), 151-184. doi: 10.22124/wp.2020.14821.2331 (In Persian).
- Cepal, (2022). *United States-Latin America and the Caribbean Trade Developments*. available at: https://www.cepal.org/sites/default/files/news/files/trade_web.pdf
- Chakrabarty, A. (2023). *Changing Dynamics of Russia's Engagement with Latin America*. available at: <https://www.icwa.in>
- Chen, Ch.-K. (2023). China in Latin America Then and Now: A Systemic Constructivist Analysis of China's Foreign Policy. *Journal of Current Chinese Affairs*, 50 (2), 111-136. doi: 10.1177/1868102621103488
- Copeland, D. (1996). Economic interdependence and war: A theory of trade expectations. *International Security*, 20 (4), doi: 10.2307/2539041
- Dehghani Firouz Abadi, S. J., Salimi, H., & monadizadeh, M. H. (2019). Indo-American Relations from the Perspective of Economic Interdependence (1990-2015). *Iranian Research Letter of International Politics*, 7 (2), 67-104. doi: 10.22067/jipr.v7i2.71114 (In Persian).
- Dominguez, R. (2015). *EU Foreign Policy Towards Latin America*. London: Palgrave Macmillan.
- Dussel Peters, E. (2012). The auto parts-automotive chain in Mexico and China: co-operation potential?. *The China Quarterly*, 209, 82-110. doi: 10.1017/S0305741011001494
- Einstein, J. (2017). Economic Interdependence and Conflict – The Case of the US and China, available at: https://www.e-ir.info/2017/01/17/economic-interdependence-and-conflict-the-case-of-the-us-and-china/#_ftn8
- Fierro, L. (2023). Economic Relations between the European Union and Latin America and the Caribbean. *Instituto de las Americas*, 3, 1-17. available at: <https://eulacfoundation.org>
- Gisela, G. (2023). *EU trade with Latin America and the Caribbean*. European Parliamentary Research Service, doi: 10.2861/026323. available at: <https://www.europarl.europa.eu>
- Gurganus, J. (2018). *Russia: Playing a Geopolitical Game in Latin America*. Available at: https://carnegieendowment.org/files/Gurganus_Russia_Latin_America_Geopolitical_Game_May_2018_FINAL.PDF.
- Harris, R. L. (2015). Understanding China's relations with the Latin American and Caribbean countries research. *Latin American Perspectives*, 42 (6), 27-41. doi: 10.1177/0094582X1559672
- Jenkins, R., & de Freitas Barbosa, A. (2012). Fear for manufacturing? China and the future of industry in Brazil and Latin America. *The China Quarterly*, 209, 59-81. doi: 10.1017/S0305741011001482c
- Klyszcz, I. (2024). *Russia's Changing Latin America Strategy*. available at: <https://www>.

- ponarseurasia.org/russias-changing-latin-america-strategy/
- Levy, J., & Katherine, B. (1999). Sleeping with the enemy: The impact of war on trade. *Journal of Peace Research*, 36 (4), 463-479. doi: 10.1177/0022343399036004005
- MacMillan, S. M. (1997). Interdependence and conflict. *Mershon International Studies Review*, 1 (41), 33-58. doi: 10.2307/222802
- Mansouri Asl, P. (2011). *United States of America: Political, military, and economic presence, records, and prospects*. Tehran: Ministry of Foreign Affairs' First Office of Latin America (In Persian).
- Mao, X., Adrian H. H., & Weiguang, L. (2015). China and Cuba: 160 years and looking ahead. *Latin American Perspectives*, 42 (6), 140-152. doi: 10.1177/0094582X155943
- Mora, F. O. (1999). Sino-Latin American relations: sources and consequences, 1977-1997. *Journal of Interamerican Studies and World Affairs*, 41 (2), 91-116. doi: 10.2307/166408
- Raisbeck, D. (2023). *U.S. Policy toward Latin America*. available at: <https://www.cato.org/cato-handbook-policymakers>
- Roy, D. (2023). *China's Growing Influence in Latin America*. available at: <https://www.cfr.org/background/china-influence-latin-america-argentina-brazil-venezuela-security-energy-bri>
- Roy, J. (2012). European Union-Latin American Relations in a Turbulent Era, In *TransAtlantic Relations and Modern Diplomacy: An Interdisciplinary Examination*, Taylor and Francis.
- Salazar-Xirinachs, J. M. & Buchaca, R. G. & Shaw, S. (2023). *Investment and cooperation opportunities for Latin America and the Caribbean and the European Union, United Nations publication*. available at: <https://repositorio.cepal.org/server/api/core/bitstreams/54a2d6d4-9756-4937-b5ac-13b8b2e47eb2/content>
- Sazmand, B., & Arghavani Pirsalami, F. (2016). China And Development of Relations with Latin America (Hu Jintao Era). *Political Quarterly*, 46 (4), 881-900. doi: 10.22059/jpq.2016.59931 (In Persian).
- Takahashi, R. (2022). *Analysis of The Theory That Latin America Is Turning Into China s Backyard and The Outliik For The Futuer*. available at: https://www.mitsui.com/mgssi/en/report/detail/_icsFiles/afieldfile/2023/09/19/2308k_takahashi_e.pdf.
- Wang, H. (2015) The missing link in Sino-Latin American relations. *Journal of Contemporary China*, 24 (95), 922-942. doi: 10.1080/10670564.2015.1013380